

BETÆNKNING OM NY HØJERE HANDELSEKSAMEN

Afgivet af
Udvalget vedrørende højere handelseksamens placering i den
fremtidige erhvervsuddannelsesstruktur

ex. 2

BETÆNKNING NR. 717

JULI 1974

ISBN 87 503 1638 9

Statens trykningskontor
Ha 13-153-bet.

INDHOLD

	Side
Udvalgets kommissorium og sammensætning	1
Højere handelseksamens placering i uddannelsesstrukturen	3
Handelsgymnasiernes historiske udvikling	5
Handelsgymnasierne 1974	7
Udvalgets arbejde	8
Uddannelsens målsætning	8
Tilvalgssystemet	9
Studievejledning	12
Nedsættelse af arbejdsgrupper	12
Foreløbigt udkast til betænkning	13
Konferencen om højere handelseksamen	14
Mindstekrav til den enkeltes uddannelsesforløb	15
Prøverne	16
Økonomi	19
Mindretalsudtalelser	21
Elevernes	21
Købmand Normann Steffensens	35
Oversigt over bilag	39
Bilag 1 - 7	41

UDVALGETS KOMMISSORIUM OG SAMMENSÆTNING

Undervisningsministeriet, direktoratet for erhvervsuddannelserne, nedsatte den 19. august 1971 udvalget vedrørende højere handelseksamens placering i den fremtidige erhvervsuddannelsesstruktur.

Udvalget fik følgende kommissorium:

Udvalget skal fremsætte forslag til eventuelle ændringer i den højere handelseksamens nuværende varighed og udformning, idet det forudsættes, at der skal være direkte adgang for elever, der har gennemgået første del af den nye faglige grunduddannelse indenfor handels- og kontorfagene.

Udvalget skal endvidere fremsætte forslag vedrørende adgangsmuligheder og vilkår for elever, der også har gennemgået den faglige grunduddannelses 2. del, samt for dimittender fra andre relevante skoleformer, herunder gymnasieskolen og kursus til H.F.

Udvalget forventes at afslutte sit arbejde inden udgangen af september måned 1972.

Udvalget fik følgende sammensætning:

Formand: direktør Gunnar Svanberg, udpeget af undervisningsministeriet

Forretningsfører Kaj Bentzen, udpeget af Uddannelsesrådet for handels- og kontorfagene

Lektor, senere studielektor, cand.jur. Preben Holm, udpeget af Handelsskolernes lærerforening

Forstander, senere direktør, cand.mag. Henry Jørgensen, udpeget af Foreningen af forstandere og inspektører ved Danmarks handelsskoler

HH-studerende Mogens Larsen, udpeget af Fællesrådet for handelsskoleelever, afløst i oktober 1971 af HH-studerende, senere stud.s.cient.pol., Finn Havaleschka

HH-studerende William Markussen, udpeget af Fællesrådet for handelsskoleelever, afløst den 1. januar 1973 af HH-studerende Vagn Andersen

Forstander P. I. Olsen, udpeget af Foreningen af forstandere og inspektører ved Danmarks handelsskoler

Forstander, senere købmand, Normann Steffensen, udpeget af Uddannelsesrådet for handels- og kontorfagene

Adjunkt, cand.oecon. Peter Storgaard, udpeget af Handelskolernes lærerforening, afløst i september 1973 af adjunkt, cand.merc. Finn Christiansen

Sekretær: direktør, cand.oecon. Helge Sindal, udpeget af undervisningsministeriet

Tilforordnet: uddannelseskonsulent, cand.jur. Carl Jørgensen, udpeget af undervisningsministeriet, afløst den 15. december 1972 af studielektor, cand.merc. Jens Arne Mortensen

I oktober 1973 blev udvalget yderligere tilforordnet underdirektør, cand.jur. Erik Tøttrup, udpeget af undervisningsministeriet som repræsentant for forsøgsudvalget vedr. handels- og kontorfagene.

HØJERE HANDELSEKSAMENS PLACERING I UDDANNELSESSTRUKTUREN

Når handelsgymnasierne hidtil har udgjort en beskedent andel af den samlede uddannelsesstruktur, så har dette flere årsager. Blandt de vigtigste må nævnes følgende:

1) Sammenlignet med det almene gymnasium og/eller HF er uddannelsen til højere handelseksamen overordentlig krævende. For de mange elever, der ønsker at gennemgå en 12- eller 13-årig skolegang med henblik på at erhverve adgangskompetence til universiteter eller højere læreanstalter, har gymnasiet eller HF derfor umiddelbart været en lettere vej at vælge.

2) Handelsskolernes eksplosive vækst iøvrigt har stundom gjort det vanskeligt at afse lokale kræfter til at tage den videregående undervisningsopgave op.

3) Parallelt hermed har myndighederne været tilbageholdende med at godkende oprettelse af nye handelsgymnasier. Virkningen af denne politik er kommet til udtryk derigennem, at der normalt ikke er sket nogen nedgang i elevtallet på de nærmeste handelsgymnasier, men at oprettelsen af det nye handelsgymnasium tværtimod har skabt mulighed for, at et nyt elevklientel, som ellers ville have været afskåret fra - i hvert fald i første omgang - at søge en videregående merkantil uddannelse, har kunnet fortsætte med en teoretisk, men alligevel erhvervsnær skoling.

4) Handelsuddannelserne har generelt været for lidt kendt i befolkningen. Den studievejledning, der finder sted i anden og tredje real, har traditionelt koncentreret sig om de almene gymnasiale uddannelser, og det er i denne forbindelse magtpåliggende at pege på, at der er et betydeligt behov for mere fyldestgørende information om den erhvervsrelevante uddannelse.

Dette hænger sammen med, at uddannelsesstrukturen af andre årsager undergår betydelige ændringer i disse år. Gymnasiet og HF opfattes traditionelt som de normale adgangsveje til de højere læreanstalter, jfr. pkt. 1), og i takt med, at interessen for videregående uddannelser bl.a. på grund af den truen- de akademikerarbejdsløshed daler, vokser tilskyndelsen til at søge en kortere og helst umiddelbar erhvervsrelevant uddannel- se.

Denne tilskyndelse omfatter både dem, der forlader folke- skolen efter det 10. skoleår, og dem, der også har viet det 11.-12.(-13.) skoleår til en almen uddannelse i gymnasiet eller HF. For begge grupper har handelsgymnasiet længe været en alter- nativ mulighed, hvor man i løbet af 1 + 2, henholdsvis 1, år har kunnet erhverve sig en erhvervskompetence af rimeligt om- fang og på tilfredsstillende niveau.

Det store problem har nok været, at handelsgymnasiet i kraft af sin fortid som landets højeste merkantile uddannelse har været tilbøjelig til at stille for store krav til de uddan- nelsessøgende. Disse krav har også manifesteret sig i, at ud- dannelsen i alt væsentligt har haft samme forløb og indhold for alle elever.

Nu fremlægges der et forslag, hvorefter kravene for den enkelte elev lempes derigennem, at der bliver mulighed for at tage hensyn til hans eller hendes individuelle forudsætninger og interesser. Samtidig tilsigter forslaget at styrke handels- gymnasiets erhvervsrettede præg yderligere. Det er således nær- liggende at forvente, at denne skoleform i sin nye skikkelse vil tiltrække en hurtigt voksende andel af de unge 16-19-årige, både efter endt folkeskolegang og i givet fald efter afsluttet gymnasie- eller HF-uddannelse.

HANDELSGYMNASIERNES HISTORISKE UDVIKLING

Ved sin død i 1802 testamenterede Niels Brock 10.000 rigsdaler til et legat, der skulle danne grundlaget for etableringen af en højere handelsuddannelse. Der havde eksisteret handelsgymnasier før dette tidspunkt, men der foreligger ikke mange efterretninger om disse skolars og akademiers virksomhed. Da C. F. Tietgen i 1880'erne var formand for Grosserer-Societetet, foreslog han, at Niels Brocks tanker skulle føres ud i livet, og i 1888 oprettedes de Brockske handelsskoler.

På disse skoler aflagde eleverne først en slags præliminæreksamen, hvorefter fulgte 2 års erhvervspræget gymnasieundervisning. Efter denne fulgte igen en 1-årig handelshøjskoleklasse, hvortil også elever udefra havde direkte adgang. Fra denne dimitteredes de første elever i 1893. I 1901 erstattedes den handelsprægede undervisning med et toårigt kursus "Niels Brocks Handelshøjskole", som dimitterede elever første gang i 1902.

Skolerne havde ikke succes, og i 1908 overlod Grosserer-Societetet til Foreningen til Unge Handelsmænds Uddannelse at drive Niels Brocks Handelshøjskole.

Niels Brocks handelsskole, som skolen har heddet siden 1910, optog dels elever, der havde udstået deres læretid, og dels elever, der havde bestået realeksamen fra folkeskolen.

I 1917 etablerede man et 1-årigt uddannelsesforløb for studenter, der mødte med nysproglig studentereksamen.

Med Handelsskoleloven af 1920 fik eksamen fra Niels Brocks handelsskole som sit officielle navn "højere handelseksamen". Den første bekendtgørelse om undervisningen på de "højere han-

delsskoler" udsendtes af undervisningsministeriet i 1927. Bortset fra en række mindre ændringer i årenes løb er bekendtgørelsen revideret 2 gange siden, nemlig i 1953, hvor man bl.a. indførte faget driftsøkonomi, og i 1966, hvor man bl.a. indførte faget matematik.

Efter 1953-bekendtgørelsen kunne foruden studenter også realister med den 1-årige handelseksamen med 2 fremmede sprog gennemføre kursus til højere handelseksamen på 1 år. Denne mulighed blev dog atter ophævet med bekendtgørelsen af 1966, der tager udgangspunkt i Handelsskoleloven af 1965.

Som følge af udsendelsen af en række mindre ændringsbekendtgørelser i årene siden 1966 har undervisningsministeriet den 9. februar 1973 udsendt en ny samlet bekendtgørelse om højere handelseksamen. I forhold til 1966-bekendtgørelsen er der dog kun tale om beskedne ændringer. (Bilag 3).

Efter 1927-bekendtgørelsen oprettedes der handelsgymnasier i en række byer ud over landet. I 1974 findes der 18 handelsgymnasier.

Handelsgymnasiernes geografiske placering og størrelse fremgår af omstående oversigt.

HANDELSGYMNASIERNE 1974

Skole	Dimitteret 1. gang	Elevtilgang i 1972-73
Esbjerg handelsskole	1962	47 elever
Frederikshavn handelsskole	1969	45 -
Herning handelsskole	1969	89 -
Hillerød handelsskole	1962	24 -
Horsens handelsskole	1962	43 -
Kolding købmandsskole	1954	75 -
Niels Brocks handelsskole	1902	264 -
Nykøbing Falster handelsskole	1975	
Næstved handelsskole	1964	24 -
Tietgenskolen, Odense	1955	120 -
Randers handelsskole	1963	43 -
Skive handelsskole	1973	54 -
Slagelse handelsskole	1964	24 -
Svendborg handelsskole	1963	55 -
Sønderborg handelsskole	1963	85 -
Vejle handelsskole	1974	46 -
Aalborg handelsskole	1942	120 -
Århus købmandsskole	1931	135 -
I alt		1293 elever

UDVALGETS ARBEJDE

Udvalget indledte sit arbejde med en målsætningsdiskussion omkring højere handelseksamen.

Uddannelsens målsætning

Højere handelseksamen var oprindeligt den højeste handelsuddannelse i landet. Det var derfor en naturlig ting, at uddannelsen først og fremmest gav erhvervskompetence. Efterhånden som højere uddannelser opstod, herunder handelshøjskolernes erhvervsøkonomiske afgangseksamen (H.A.), handelshøjskolernes erhvervsøkonomiske specialstudier (H.D.), den erhvervsøkonomiske kandidateksamen (cand.merc.), og den økonomiske embedseksamen ved Århus Universitet (cand.oecon.), blev det et naturligt led i udviklingen, at højere handelseksamen også skulle give adgang til disse videregående studier.

I de senere år har højere handelseksamen derfor haft den dobbelte målsætning både at give umiddelbar erhvervskompetence og at give fortsat studiekompetence.

Det er udvalgets opfattelse, at den dobbelte målsætning for højere handelseksamen fortsat må opretholdes, . ikke mindst, fordi langt det overvejende antal af dimittender som videreuddannelse vælger handelshøjskolernes erhvervsøkonomiske specialstudier, som dels forudsætter samtidigt erhvervsarbejde, dels udgør en komplementær overbygning på handelsgymnasiets almene grundlag.

Udvalget har gennem møder med undervisningsinspektør Erik Mortensen, direktoratet for gymnasieskolerne og H.F., samt underdirektør Erik Tøttrup (der fra oktober 1973 har været tilforordnet udvalget) og undervisningsinspektør, nu forstander Erik Dam-Jensen, tidligere Sekretariatet for de faglige grund-

uddannelser orienteret sig om reformarbejdet indenfor tilgrænsende uddannelser.

Udvalget er opmærksom på, at eleverne fra den erhvervsfaglige grunduddannelses basisår vil møde med forskellige forudsætninger i de enkelte fag. Hertil kommer, at det nye handelsgymnasium i en overgangsperiode af ikke ubetydelig varighed også må stå åbent for elever, der opfylder de hidtil gældende adgangsbetingelser, d.v.s. bestået handelseksamen eller handelsmedhjælpereksamen.

Når dette sammenholdes med elevernes forskellige målsætning med uddannelsen i handelsgymnasiet, må konklusionen blive, at tiden er inde til at opgive den hidtidige ordning, hvor uddannelsesforløbet - bortset fra en differentieringsmulighed i faget fransk - er ens for alle elever.

Tilvalgssystemet

Det må være rigtigt at indrette handelsgymnasiet således, at eleven alt efter, om han/hun stiler mod en erhvervsøkonomisk eller en erhvervssproglig videreuddannelse, i handelsgymnasiet har mulighed for at fordybe sig i de fag, der er særlig relevante for de videregående studier. Foruden at give adgang til handelshøjskolernes uddannelser bør handelsgymnasiet også fortsat give adgang til andre videregående uddannelsesretninger, f.eks. på seminarier, universiteter og andre højere læreanstalter. Det må her være naturligt, at der i nogle tilfælde kræves ekstra adgangsprøver i visse fag på samme måde, som handelshøjskolerne forudsætter adgangsprøver aflagt af personer med afvigende forudsætninger.

Samtidig med, at handelsgymnasiet fortsat giver adgang til videregående uddannelse på de højere læreanstalter, bør det som hidtil give dimittenderne en umiddelbar erhvervskompetence.

Herved forstås efter udvalgets opfattelse, at uddannelsen kan danne grundlaget for, at dimittenderne kan yde en kvalificeret indsats i erhvervslivet, eventuelt efter en kortere indførings-tid i den specifikke virksomhed eller branche, men i hvert fald uden at indtræde i et egentligt oplæringsforhold.

For at imødekomme de forskellige forudsætninger og målsætninger indrettes det fremtidige handelsgymnasium efter udvalgets forslag således, at der findes tre kategorier af fag: fællesfag, tilvalgsfag og tilbudsfag.

Den faste kerne af fællesfag skal være obligatorisk for alle elever. Tilvalgsfagene skal give eleven mulighed for at opfylde sin egen målsætning med den højere handelsuddannelse, hvad enten den går i erhvervsøkonomisk, erhvervssproglig eller en mere praktisk erhvervsbetonet retning. Endelig giver tilbudsfagene eleven mulighed for at tage særlige interesser op. Det kan både dreje sig om en yderligere uddybning af det stof, der i forvejen indgår i undervisningen, og om fagområder, der ikke ellers dækkes i den almindelige undervisning.

Tilvalgssystemet giver sammen med niveaudelingen mulighed for at tilrettelægge uddannelsen ud fra elevernes individuelle forudsætninger og interesser.

Det er dog naturligt at forvente, at disse valgmuligheder vil blive udnyttet på forholdsvis få, typiske måder. Uden at tale om en egentlig linjedeling i handelsgymnasiet kan man forudse, at en del elever vil ønske at dyrke økonomisk-faglige interesser, mens andre vil prioritere erhvervssproglige interesser højt.

Den første gruppe vil typisk vælge driftsøkonomi-regnskabslære på højt niveau og til gengæld nøjes med et fremmed sprog på højt niveau.

Den anden gruppe vil derimod vælge to eller måske endog tre fremmedsprog på højt niveau for så til gengæld at nøjes med de økonomiske fag på det lave niveau.

En tredje gruppe elever vil formentlig stile mod at erhverve sig en erhvervskompetence af væsentligt omfang og vil derfor især interessere sig for de muligheder, der vil ligge i såvel tilvalgs- som især tilbudsfagene for at kombinere dem til en uddannelse, der i en bestemt erhvervsgren eller branche vil vise sig særlig anvendelig.

Den gruppe elever, der ønsker at dyrke økonomisk-faglige interesser, vil i uddannelsens 2. år typisk få følgende fagsammensætning:

fællesfag	15 timer
tilvalgsfag: driftsøkonomi B	4 -
matematik B	4 -
regnskabslære B	3 -
jura B eller organisation	2 -
evt. tilbudsfag	2

Den gruppe elever, der ønsker at dyrke de erhvervssproglige områder, vil typisk læse efter følgende plan i det 2. år:

fællesfag	17 timer
tilvalgsfag: 2. sprog B	4 -
3. sprog A/B	4-8
evt. tilbudsfag	1-5 -

Den gruppe elever, der i første række stiler mod at erhverve sig en væsentlig erhvervskompetence, vil rette uddannelsens sigte mod flere forskellige brancher eller erhvervsgrene og vil bl.a. i kraft af tilbudsfagene kunne tilrettelægge individuelle uddannelsesforløb i overensstemmelse med denne målsæt-

ning. Til gengæld vil det her ikke være muligt at pege på en enkelt fremherskende typisk sammensætning af timerne i det 2. år for denne gruppe. Det er set med udvalgets øjne væsentligt at fremhæve, at myndigheder og skoler bør sikre sig, at uddannelsen også for denne gruppe får en sådan sammensætning, at den niveau- og kvalitetsmæssigt svarer til de to andre grupper. Sammensætningen af højere handelseksamen skal ikke længere være ens for alle, men niveauet og kvaliteten bør så vidt muligt fortsat være det.

Studievejledning

Den nye opbygning af uddannelsen og mulighederne for individuelle tilvalg forøger behovet for en omfattende studie- og erhvervsvejledning, og udvalget forudsætter, at der i fremtiden bliver mulighed herfor sideløbende med uddannelsen.

Udvalget har med interesse bemærket de overordentlig positive erfaringer, der hidtil er indhøstet gennem studievejlederordningerne på de erhvervsfaglige grunduddannelser, og det må stærkt anbefales, at tilsvarende ordninger etableres på samtlige handelsgymnasier.

Nedsættelse af arbejdsgrupper

Udvalget nåede ret hurtigt i sine drøftelser til foreløbig enighed om strukturen for det kommende handelsgymnasium, og udvalget besluttede herefter at anmode en række arbejdsgrupper bestående af lærere og elever ved handelsgymnasierne om at udarbejde udkast til læreplaner for de enkelte fag. Sammensætningen af disse arbejdsgrupper og disses kommissorium fremgår af bilag 1.

Samtlige foreslåede personer accepterede opfordringen til at indtræde i arbejdsgrupperne, hvis sammensætning fremgår af bilag 4 a og 4 b.

I foråret 1972, efteråret 1972 og foråret 1974 har udvalget afholdt fællesmøder med grupperne, som i foråret 1973 leverede foreløbige udkast til læreplaner og i juni-juli 1974 vil aflevere endelige forslag til læreplaner for de enkelte fag. Udvalget forestiller sig, at disse planer fremtidig må revideres løbende, mindst hvert 3. år.

Efter forslag fra arbejdsgrupperne har udvalget besluttet at stryge det oprindelig tænkte fællesfag samarbejdsfag, ligesom det har vedtaget at sammenlægge fællesfagene regnskabslære A og driftsøkonomi A til et fag.

Udvalget har desuden ved flere lejligheder drøftet spørgsmålet om elevernes kundskaber med hensyn til dansk og er enige om, at det er vigtigt, at hhx-eleverne har disse kundskaber. Man har imidlertid den opfattelse, at eleverne har fået disse kundskaber gennem efg-uddannelsen. Skulle dette ikke være tilfældet, må det pålægges lærerne at give eleverne den fornødne støtteundervisning.

Foreløbigt udkast til betænkning

Efter de første to års arbejde afleverede udvalget i maj 1973 et foreløbigt udkast til betænkning til direktoratet. På baggrund af de oplæg vedr. andre uddannelser for de 16-19-årige, der samtidig var udarbejdet af andre udvalg og grupper, var det naturligt for udvalget at foretage en sammenligning med henblik på at tilstræbe en hensigtsmæssig og rimelig koordination med nyskabelser indenfor andre skoleformer.

Konferencen om hø.jere handelseksamen

For yderligere at afprøve sit foreløbige oplæg besluttede udvalget i november 1973 at afholde en konference med repræsentanter for erhvervslivet og for andre skoleformer. En oversigt over konferencens deltagere er optaget som bilag 5 og oplægget til konferencen som bilag 6.

På konferencen fik udvalget tilslutning til sin tanke om at bevare højere handelseksamens dobbelte målsætning, hvorefter uddannelsen både skal give erhvervskompetence og studiekompetence.

Herudover blev det på konferencen understreget, at fagene dansk, matematik og fremmede sprog var væsentlige af hensyn til studiekompetencen, medens erhvervskompetencen fortsat måtte sikres gennem de hidtidige erhvervsrelevante fag suppleret med nye, erhvervsnære tilvalgsmuligheder.

Med udgangspunkt i sit kommissorium har udvalget samtidig lagt vægt på og overfor arbejdsgrupperne understreget og fastholdt det væsentlige sigte, at der i den fremtidige struktur består en naturlig organisk sammenhæng mellem den erhvervsfaglige grunduddannelses basisår og det to-årige kursus til højere handelseksamen.

Det vil samtidig være naturligt at åbne for adgang fra andre erhvervsfaglige grunduddannelsers basisår end handels- og kontorområdet. Der kan her forekomme tilfælde, hvor det må være rimeligt at forlange visse yderligere forudsætninger opfyldt, forinden adgang gives. Der bør naturligvis ikke opbygges kunstige og unødvendige barrierer i uddannelsessystemet, men det veludviklede og fleksible system af fagprøver, højere fagprøver m.v., som handelsskolerne gennem en årrække har kunnet udbyde, gør det

i de fleste tilfælde let at pege på muligheder for at indhente manglende forudsætninger, der skyldes en atypisk baggrundsuddannelse.

Fuldstændig uhindret adgang for alle uden hensyn til forudgående teoretisk eller praktisk uddannelse kan umiddelbart lyde besnærende, men vil i praksis betyde en niveausenkning af sådanne dimensioner, at uddannelsen bliver værdiløs - i hvert fald for praksis.

Det bør i denne sammenhæng understreges, at udvalget naturligtvis går ind for rimelige meritoverføringer. Mulighederne herfor forudsætter - i hvert fald i videre forstand - et kortlægningsarbejde blandt eksisterende uddannelser.

Hvad specielt angår 2. del af efg-forsøgsuddannelsen på handels- og kontorområdet, skønner udvalget på grundlag af de hidtil herom foreliggende oplysninger, at der ikke vil være grundlag for særlige meritoverføringer til højere handelseksamen.

Mindstekrav til den enkeltes uddannelsesforløb

Indførelsen af tilvalgssystemet gør det nødvendigt at foreslå regler om mindstekrav til uddannelsen i handelsgymnasiet.

Udvalget foreslår følgende regler:

For at have gennemgået det første år i det fremtidige handelsgymnasium kræves, at eleverne har fulgt samtlige 30 ugentlige timer i henhold til den gældende plan.

Det må yderligere kræves, at eleverne i andet år har gennemført 10/14/18 ugentlige timer i fællesfag afhængigt af niveauvalg i de enkelte fag.

Yderligere kræves det, at elever i andet år vælger så mange ugentlige timer i tilvalgsfag, at summen af ugentlige timer

i grupperne fællesfag og tilvalgsfag udgør minimum 20 timer, samt at det samlede ugentlige timetal i grupperne fællesfag, tilvalgsfag og tilbudsfag udgør minimum 26 timer.

Det 1-årige kursus: Samme regler som for det 2-årige kursus 2. år.

Prøverne

Udvalget nedsatte i efteråret 1972 en særlig arbejdsgruppe vedrørende prøveproblematikken. På grundlag af indstillinger fra denne gruppe, hvis sammensætning fremgår af bilag 4 a, forelægger udvalget følgende forslag til prøveordning for den nye højere handelseksamen.

Oversigten side 17 viser de påtænkte skriftlige og mundtlige prøver. Prøver i dette omfang er i overensstemmelse med de fra de enkelte arbejdsgrupper fremlagte forslag, men indebærer alligevel tilsammen en ikke ubetydelig lettelse af eksamenspresset for den enkelte elev sammenlignet med den hidtidige ordning.

<u>Føllesfag</u>	1. år timer	Skriftlig prøve	Mundtlig prøve	2. år timer	Skriftlig prøve	Mundtlig prøve
Dansk	3			2	+	+
Øk. geografi	2		+			
Samtidshistorie	4		+	4	+	
Nationaløkonomi	4			4	+	+
1. fr. sprog B	4					
2. fr. sprog A	4		+			
eller						
2. fr. sprog B	4			4	+	+
Matematik A	3	+				
eller						
Matematik B	3			4	+	
Jura A	2	+				
Driftsøkonomi A	4	+				
Regnskabslære A	4	+				
Systembeskrivelse	2	+				
Kommunikationslære	2	+				
	<u>2</u>			<u>10/14/18</u>		
	30					
<u>Tilvalgsfag</u>						
3. fr. sprog A				4	+	+
2. eller 3. sprog				8	+	+
Jura B				2	+	
Driftsøkonomi B				4	+	
Regnskabslære B				4	+	
Datalære				4	+	
Organisation				4	+	
				2	+	

Ud fra en afvejning af fordele og ulemper ved mundtlige/skriftlige (subjektive/relativt objektive) prøver anbefales skriftlige prøver som de mest hensigtsmæssige, med mindre særlige hensyn taler for mundtlig prøve.

Årsagerne hertil er mange. For det første sikrer anvendelsen af skriftlige prøver, at alle elever får ens opgaver. Herved sikres det, at faktorer som subjektivitet i bedømmelsen, held/uheld for eleven samt elevens evne til i en presset situation at udtrykke sig minimeres.

For det andet må man lægge vægt på, at en absolut bedømmelse langt lettere lader sig gennemføre i forbindelse med skriftlige opgaver.

For det tredje vil overgangen til i det væsentlige skriftlige prøver bevirke, at selve eksamensperioden kan nedsættes betydeligt i forhold til de traditionelle eksaminer.

En ulempe ved skriftlige prøver er, at de kræver ret stramme læseplaner fælles for alle elever, dvs. elever og lærere får ingen mulighed for at påvirke udvælgelsen af det stof, de skal arbejde med. En fordel ved mundtlige prøver er, at de tillader mindre stramme læreplaner, hvorved elever og lærere får mulighed for at påvirke udvælgelsen af det stof, der skal arbejdes med. Arbejdsgruppen for historie og økonomisk geografi har lagt så meget vægt på denne mulighed og derfor indstillet mundtlig prøve i faget. I visse af tilbudsfagene, hvor prøver tænkes anvendt, vil en mundtlig prøve formentlig også være hensigtsmæssig.

Det altafgørende problem ved mundtlige prøver er vanskeligheden ved at opnå ensartethed i bedømmelsen, og der må derfor arbejdes videre med dette problem i tilfælde af, at enkelte fag skal afslutte med mundtlige prøver.

For kategorien tilbudsfag gælder særlig, at den såvel omfatter fag, der kan karakteriseres som udpræget interessebetonede, som fag, der naturligt vil være kompetencegivende. Spørgsmålet om prøver i disse fag må derfor behandles fag for fag, men det er dog udvalgets opfattelse, at det under alle omstændigheder bør fremgå af elevernes eksamensbevis eller gennem anden form for dokumentation, hvilke tilbudsfag eleverne har modtaget undervisning i.

Prøverne efter 1. år vil kunne afvikles i perioden 10. - 24. juni.

For fællesfag og tilvalgsfag 2. år kan der maksimalt blive tale om 12 skriftlige og 3 mundtlige prøver. Prøverne kan tilrettelægges i perioden 1. - 24. juni.

Ved denne tilrettelæggelse er der taget hensyn til elevernes frie tilvalg, således at der kun finder en prøve sted pr. dag. For den enkelte elev kan der maksimalt blive tale om 11 prøver. For tilbudsfag kan der eventuelt blive tale om prøver, og disse prøver foreslås afholdt i sidste uge af maj.

ØKONOMI

Det er udvalgets opfattelse, at uddannelsesstandarden hos de nuværende og kommende lærere i handelsgymnasiet er så høj, at udvalgets forslag ikke kræver væsentlige efteruddannelsesbestræbelser på det faglige område.

Da der for den enkelte elev og/eller klasse i en række tilfælde vil blive tale om et samlet ugentligt timetal, der er lidt lavere end det hidtil gældende, vil udvalgets forslag med uændret aktivitet således betyde en vis besparelse.

Til gengæld vil den moderniserede opbygning af fagene driftsøkonomi - regnskabslære forudsætte anskaffelse af visse

maskinelle hjælpemidler, der ikke i alle tilfælde findes på skolerne i forvejen.

På lidt længere sigt finder udvalget, at der er grund til at forvente en øget tilgang til handelsgymnasierne. Det er en naturlig ting, at mange unge i stedet for længerevarende boglige uddannelser vælger kortere, erhvervsrelevante uddannelser. I 1974 meldes en svigtende tilgang til universiteterne, mens de erhvervssproglige studier trues af adgangs begrænsning.

Udvalgets forslag til en moderne opbygning af handelsgymnasiet vil forstærke denne tendens. Det er derfor nærliggende at antage, at der må ske en ændret kanalisering af de midler, som det offentlige stiller til rådighed for denne aldersgruppes uddannelse. Det bør være overflødigt at tilføje, at der naturligvis må sikres handelsgymnasiets elever fuld ligestilling på alle områder, således også i spørgsmålet om frie bøger.

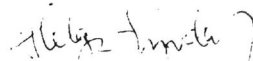
På baggrund af de seneste overvejelser om bl.a. prioriteringshensyn, således som de er kommet til udtryk bl.a. i PP II, finder udvalget at måtte anbefale, at nyordningen af handelsgymnasiet træder i kraft snarest muligt, hvilket vil sige fra august 1975.

København i juli 1974.

G. Svanberg
formand

V. Andersen K. Bentzen F. Christiansen F. Havaleschka

P. Holm H. Jørgensen P.I. Olsen N. Steffensen/

H. Sindal
sekretær

MINDRETALSUDTALELSE TIL BE-
TÆNKNING VEDRØRENDE HØJERE
HANDELSEKSAMEN.

Et mindretal af udvalget bestående af Finn Havaleschka og Vagn Andersen har i forbindelse med fremlæggelsen af betænkning om den nye højere handelseksamen ønsket at afgive følgende mindretalsbetænkning:

Indhold.

Mindstekrav til de enkeltes uddannelsesforløb

Prøverne

Beståelseskriterier

Timeplan

Fællesfag

- a. økonomiske teoriers historie
- b. samtidshistorie
- c. nationaløkonomi
- d. driftsøkonomi A
- e. regnskabslære A
- f. kommunikationslære med systembeskrivelse
- g. kurser

Tilvalgsfag

- a. regnskabslære B

Tilbudsfag

Mindstekrav til de enkeltes uddannelsesforløb.

Indførelsen af tilvalgssystemet gør det nødvendigt at foreslå regler om mindstekrav til uddannelsen i handelsgymnasiet.

Mindretallet foreslår følgende regler:

1. år For at have gennemgået det første år i det fremtidige handelsgymnasium kræves, at eleverne har fulgt samtlige 30 timer.
2. år Fællesfag og tilvalgsfag skal udgøre minimum 24 timer. Fællesfag, tilvalgsfag og tilbudsfag skal udgøre mindst 28 timer.

1-årigt kursus.

Fællesfag og tilvalgsfag skal udgøre minimum 26 timer.
Fællesfag, tilvalgsfag og tilbudsfag skal udgøre mindst 28 timer.

Grunden til at mindretallet ønsker mindstekravene, hvad angår timetal hævet, skyldes at der ifølge mindretallets skitse kræves flere timer i gruppen af fællesfag. Se iøvrigt time- og fagfordeling side 27tillige med afsnittet om fællesfagene side 28.

PRØVERNE	1. år timer	skriftlig prøve	mundtlig prøve	2. år timer	skriftlig prøve	mundtlig prøve
FÆLLESFAG						
Dansk	3			2	x	
Nationaløkonomi	2			2	x	x
Økonomiske teoriers historie				1	A se nedenfor	
Samtidshistorie	2			2	x	x
1. sprog B	4			4	x	x
2. sprog A	4	x	x			
Matematik A	3	x				
Jura A	2	x				
Økonomisk geografi med erhvervsbeskrivelse	2		x			
Driftsøkonomi A	2			2	x	
Regnskabslære A	3	x				
Kom.lære m. systembeskrivelse	3	x		4	B se nedenfor	
Kurser						
TILVALGSFAG						
2. sprog B				4	x	x
3. sprog A eller B				4el. 8	x	x
Matematik B				4	x	
Jura B	3			2	x	
Driftsøkonomi B				4	x	
Regnskabslære B				3	x	
Datalære				4	x	
Organisation				2	x	

PRØVERNE.

- A. Da mindretallet finder, at det nye fag økonomiske teories historie er et spændende eksempel på berettiget tværfagligt samarbejde, skal det foreslå, at mindst et spørgsmål i den skriftlige prøve i nationaløkonomi skal tages fra de økonomiske teories historie, ligesom man i historie enten giver et antal spørgsmål i dette stof eller giver et kort tillægsspørgsmål fra dette.
- B. Kurser: da faget kurser vil være meget forskelligt fra skole til skole alt afhængig af lærere, elever og erhvervslivets interesser, finder mindretallet det ikke hverken formålstjenligt eller muligt at afholde eksamen i dette fag.

Beståelseskriterier.

Det af udvalget nedsatte underudvalg til behandling af prøveproblematikken indstillede følgende til udvalget:

"Arbejdsgruppen har drøftet de nuværende beståelses-kriterier og ikke fundet disse hensigtsmæssige og vil derfor foreslå, at eleverne får udstedt eksamensbevis med de opnåede resultater, uanset hvilke karakterer der er opnået. Dette forslag skal ses i relation til uddannelsestrinet, idet arbejdsgruppen ikke finder, at de uddannelsessøgende bør stoppes på dette niveau af en "dumpegrænse" for uddannelsen som helhed. I relation til videreuddannelse, hvor der stilles krav om minimumskarakterer, og hvor nogle uddannelsessøgende ikke opfylder disse gennem højere handelseksamen, kan de suppleres med højere fagprøve i det (de) pågældende fag.

I relation til erhvervsarbejde vil en vurdering i almindelighed finde sted af eksamensresultaterne, men i særdeleshed af de eksamensresultater, som har værdi for den pågældende branche, hvorfor en beståelsesgrænse for uddannelsen som helhed heller ikke for dette område findes relevant."

Denne indstilling fra underudvalget ønsker mindretallet at følge.

TIMEPLAN OG FAGINDHOLD

Ugentligt timetal 1. år 2. år timer ialt 1-årig timer ialt

FÆLLESFAG

Dansk	3	2	200		
Nationaløkonomi	2	2	160	4	160
Økonomiske teo- riers historie		1	'		
Samtidshistorie	2	2	160		
1. sprog	4	4	320	-	
1. sprog	-			2-3	80-120
2. sprog A/B	4	-	160		
Matematik A/B	3	-	120		
Jura A	2	-	80	2	80
Økonomisk geo. m. erhv.beskr.	2		80	2	80
Driftsøkonomi A	2	2	160	2	80
Regnskabslære A	3	-	120	3	120
Kom.lære m. sy- stembeskr.	3	-	120	4	160
Kurser	-	4	160	4	160

TILVALGSFAG

2. sprog B	-	4	160	-	
2. sprog	-	-		2-3	80-120
3. sprog A	-	4	160	-	
3. sprog B	-	8	320		
Jura B		2	80	2	80
Matematik B	-	4	160		
Driftsøkonomi B	-	4	160	4	160
Regnskabslære B	-	3	120	3	120
Datalære	-	4	160	4	160
Organisation	-	2	80	2	80

TILBUDSFAG

x Se under tilvalg.

Da undervisningen for disse to fags vedkommende, i modsætning til de øvrige fag, startes på forskelligt niveau, skal eleven foretage sit valg af niveau allerede før undervisningens påbegyndelse første år..

x Driftsøkonomi og regnskabslære sammenlæses det første år.

FÆLLESFAG

Økonomiske teories historie«

Formålet med undervisningen i dette fag er, gennem et tværfagligt samarbejde mellem nationaløkonomi og samtidshistorie, at give eleverne indblik i de økonomiske teorier, set i en historisk sammenhæng.

Mindretallet ønsker at tilslutte sig underudvalgets betragtninger vedrørende faget de økonomiske teories historie.

CITAT:"Dernæst forekommer det os uforståeligt, at udvalget uden videre fjerner faget de økonomiske teories historie fra timeplanen.

Efter vort skøn er det det eneste fag i den nye højere handelseksamens struktur, som forsøger at etablere et virkeligt tværfagligt samarbejde. På baggrund af klare udviklingstendenser både i folkeskole og gymnasium på den ene side og på de højere læreanstalter på den anden side, hvor man netop bestræber sig på at nedbryde barrierer mellem fagene, forekommer det os ulogisk, at udvalget forkaster vort forsøg på at etablere et realiserbart tværfagligt samarbejde. Efter vor opfattelse er det af stor betydning hos vore studerende at udvikle forståelsen for, at fag som samfundsøkonomi og historie ganske vist anvender forskellige arbejdsmetoder og vurderer problemerne i et forskelligt perspektiv, men at de ikke, i modsætning til hvad man i dag lærer, er helt forskellige, men derimod fag med en meget bred berøringsflade. Hvis vi gennem dette tværfaglige samarbejde kunne udvikle evnen til

at tænke utraditionelt hos vore studerende, må det være af meget stor betydning for dem, idet de jo skal arbejde i et erhvervsliv, der befinder sig i hastig udvikling, hvilket stiller krav om evne til at tænke i nye baner. Endelig mener vi, at det i vore dage er af uhyre betydning for erhvervslivet, at han/hun har en baggrund, der sætter ham/hende i stand til at forstå og deltage i den økonomiske og politiske diskussion. Hvis man fra erhvervslivets side skal kunne gøre sig rimeligt gældende i samtidens idédebat, må man kende indholdet af økonomiske begreber som liberalisme og marxisme. Hvis man ønsker at forstå disse begreber, må man kende de økonomiske, politiske og idémæssige forudsætninger for deres opståen. De økonomiske teorier svæver netop ikke i luften, som mange moderne mennesker fejlagtigt tror, men er klart historisk betingede. Besvarelsen af spørgsmål som: hvilken relevans har liberalisme eller marxisme for os i dag? må være af central betydning for en HH-studerende, der skal ud at arbejde i erhvervslivet. Det er blandt andet med sådanne problemer, faget de økonomiske teorier beskæftiger sig."

Mindretallet finder, at underudvalgets argumentation er så vægtig, at vi ikke på tværs af fagfolks indstilling mener det forsvarligt at slette faget.

Samtidshistorie.

Arbejdsgruppen i historie har overfor udvalget fremført, at timefordelingen 2-2 er en mere hensigtsmæssig fordeling end den af udvalget besluttet fordeling, (4 timer om ugen det før-

ste år), da faget kræver en vis modenhed hos eleverne. Fra underudvalget fremføres det, at man ikke vil kunne nå et tilstrækkeligt højt fagligt niveau i dette fag, såfremt undervisningen udelukkende skal koncentreres på det første år. Desuden vil der med ovennævnte timefordeling, 2-2, i forhold til 4-0, være mulighed for tværfagligt samarbejde med blandt andet nationaløkonomi og økonomisk geografi med erhvervsbeskrivelse. Disse betragtninger kan mindretallet fuldt ud tilslutte sig, hvorfor vi må fravige det øvrige udvalgs forslag.

Nationaløkonomi.

Ud fra de betragtninger, der har gjort sig gældende i de økonomiske teoriers historie og samtidshistorie, finder mindretallet det naturligt, at undervisningen i nationaløkonomi strækkes over begge år.

Ud over ovennævnte fordele skal det blot nævnes, at stofpresset (4 timer pr. uge ifølge udvalget) med 2 timer pr. uge i 2 år vil føles væsentligt mindre, og at der samtidig vil blive mulighed for at læse supplerende faglitteratur.

Driftsøkonomi A.

Mindretallet finder, at faget driftsøkonomi er et af de vigtigste på højere handelseksamen. Det af udvalget foreslåede antal timer finder mindretallet er for lidt, såfremt eleven skal opnå et passende niveau i faget.

Regnskabslære A

Forståelsen af et firmas regnskabsmæssige sammenhæng må være væsentlig for "selv" en HH-dimittend, der ikke ønsker at arbejde i en regnskabsafdeling eller revisionsfirma. Mindretallet finder, at 3 timer pr. uge det første år må være et minimum for opnåelsen af denne forståelse. I den forbindelse må mindre-

tallet påpege, at der specielt må tages hensyn til de elever, der ikke har særlige regnskabsmæssige forudsætninger før påbegyndelsen af HH-studiet.

Kommunikationslære med systembeskrivelse.

Da en stor del af eleverne på den nye højere handelseksamen, ved deres tidligere uddannelse på handelsskolen, har stiftet bekendtskab med dette fagområde, finder mindretallet det rimeligt, at man bibeholder den nuværende HH-uddannelses timetal, det vil sige 3 timer om ugen det første år.

Ud fra mindretallets betragtninger om regnskabslære/driftsøkonomi som væsentlige fag for en HH'er, finder man det derfor rimeligt at give disse fag en time fra kommunikationslære med systembeskrivelse. (Dette set i forhold til det øvrige udvalgs timestfordeling).

Kurser.

Formålet med undervisningen i faget kurser er

1. at trække centrale problemstillinger fra undervisningen i de øvrige fag frem til en mere grundig behandling end der med det normerede timetal er lejlighed til. Behandlingen bør så vidt muligt foretages tværfagligt og på elevernes initiativ.
2. at drage erhvervslivets problemer ind i undervisningen, for på denne måde at levendegøre undervisningen i de enkelte fag.
3. ved hjælp af ovenstående at give eleverne mulighed for en større forståelse af både erhvervslivets og samfundets problemer.

Ud fra de betragtninger, at virksomhedens-, erhvervslivets- og samfundets relationer skal ses i et indbyrdes sammen-

hæng, ønsker mindretallet et fællesfag mere end det øvrige udvalg. Dette fag skal være et individuelt klasse- og lærerstyret fag, som skal anvendes til dybdeboringer i emner, som elever og lærer finder af interesse. Mindretallet ønsker med dette fag at give eleverne mulighed for at beskæftige sig med problemer, der i vid udstrækning kræver brug af den viden, eleverne opnår i samtlige fag ved den nye uddannelse.

Mindretallet ønsker mulighed for at drage erhvervslivets problemer direkte ind i undervisningen for på denne måde at levedegøre undervisningen i de enkelte fag. Beskæftigelsen med erhvervslivets- og samfundets aktuelle problemstillinger og relationer skal give eleverne mulighed for en større forståelse for både erhvervslivets og samfundets problemer. Ligeledes tænker mindretallet sig kurserne anvendt til at følge emner og problemstillinger op fra den løbende undervisning.

Mindretallet forestiller sig dette praktisk gennemførligt på den måde, at elever og lærer bliver enige om en problemstilling, de kunne tænke sig at beskæftige sig med, hvorefter begge parter i samarbejde planlægger et kursus.

Kurserne kan blandt andet gennemføres af erhvervslivets fagfolk, kommunale fagfolk, personer fra organisationerne og lignende.

Ud over nævnte formål håber vi med dette fag at kunne medvirke til en selvstændiggørelse og aktivisering af eleverne ved at give dem et medansvar for undervisningens gennemførelse.

Kurserne tænkes afsluttet ved at eleverne udfærdiger en rapport om pågældende emne. Dette blandt andet med det formål at opøve elevernes evner i at udforme skriftligt materiale af faglig relevans.

TILVALGSFAG.

Regnskabslære B.

Faget regnskabslære gennemføres på den nuværende HH-uddannelse med 2 timer i både 1. og andet år. Ifølge mindretallets skitse vil der nu blive undervisning i faget 3 timer både 1. og 2, år, hvilket skulle sikre, at niveauet ikke sænkes, eventuelt dog hæves en del. Mindretallet finder, at ovennævnte timestfordeling er en styrkelse af uddannelsens erhvervsbetonede side.

TILBUDSFAG.

Ifølge mindretallets skitse og mindstekrav vil elevernes valgmuligheder være mindre det andet år, sammenlignet med udvalgets forslag. Dette skyldes, at der i mindretallets forslag er flere timer i fællesfagene.

Mulighederne for tilvalg af timer fra tilbuds-fagene er hermed reduceret, hvilket mindretallet finder rimeligt, da ud-budet af fag vil være begrænset, eftersom de fleste handelsgymnasier pr. årgang har cirka 50 elever.

Da der skal være et bestemt antal elever, før undervisningen i et fag kan starte, betyder det, at antallet af tilbuds-fag vil variere fra 3 til 4 ved de fleste handelsgymnasier. Dermed kan eleverne ikke længere vælge frit, men er bundet af det udvalg af fag, som et bestemt uddannelsessted tilbyder.

Som yderligere årsag til den af mindretallet foreslåede struktur skal nævnes, at:

1. mindretallet ønsker, at eleverne skal have en højere erhvervsfaglig grunduddannelse, hvilket betyder, at de ikke på dette uddannelsesstrin skal specialisere sig indenfor snævre faglige områder. Såfremt eleverne specialisere-

de sig, ville deres muligheder for erhvervsvalg være stærkt begrænsede.

2. eleverne på dette uddannelsesstrin (16 til 19-åriges uddannelse) ikke vil have overblik over, hvilke fag de vil få brug for, når uddannelsen er afsluttet, da størstedelen af eleverne først træffer deres erhvervs- eller studievalg umiddelbart før uddannelsens afslutning.

Dette skal tillige ses i et klart sammenhæng med det foreslåede nye fag: kurser, hvor eleverne i et vist omfang kan tage specielle emner op.

Da tilbudsfagenes muligheder på grund af det enkelte gymnasiums elevtal i realiteten vil være stærkt begrænsede, ser mindretallet det derfor som en fordel, at en del af tilbudsfagenes muligheder for fordybelse i specielle emner er overflyttet til dette fag.

Svendborg, den 14. juli 1974.

Finn Havaleschka

Vagn Andersen

Mindretalsudtalelse

Et mindretal (Normann Steffensen) finder det rettest at organisere 2. år i HH liniedelt, således at der tilbydes de studerende mulighed for at vælge mellem en økonomisk, en sproglig, en edb samt en almen linie. En sådan deling vil antagelig i det store og hele svare til de faktiske valg, som de fleste studerende vil foretage, jfr. udvalgets bemærkninger herom.

En væsentlig grund til mindretallets indstilling er hensynet til erhvervskompetencen. Dette spørgsmål er drøftet med en række personalechefer og andre, der foretager ansættelse af medarbejdere med HH eller hermed beslægtet uddannelse. Spørgsmålet er også drøftet med forskellige organisationsrepræsentanter, bl.a. underdirektør E. Tøttrup, Dansk Arbejdsgiverforening, der som repræsentant for forsøgsudvalget for HK-området af undervisningsministeriet har været tilforordnet udvalget og i den egenskab har deltaget i en del af drøftelserne.

På baggrund af disse kontakter er det mindretallets opfattelse, at en liniedeling i væsentligt omfang vil lette de uddannelsessøgendes muligheder for at få relevant beskæftigelse. Friere valgmuligheder vil kunne føre til beskæftigelsesmæssige vanskeligheder, og man kan næppe se bort fra, at en del af dem, der eventuelt vælger mindre hensigtsmæssige kombinationer, i forvejen hører til det svageste klientel. Deres vanskeligheder kan derfor blive forøget på en urimelig måde.

En liniedeling harmonerer med det princip, som de statskontrollerede specialkurser (merconomuddannelsen) er bygget over. Selv om de to uddannelsesformers elevpotential er forskelligt, og en sammenligning derfor kan synes urimelig, har man kunnet konstatere en sammenhæng mellem erhvervslivets store in-

teresse for merconomuddannelse og disse uddannelsers klart definerede struktur.

Konkurrencesituationen mellem en almen og bred HH-uddannelse og en funktionsrettet merconomuddannelse kan medføre, at erhvervslivet i en del situationer vil foretrække merconomer frem for HH'ere. En liniedeling vil efter alt at dømme give disse sidste den bedste udgangsposition.

Ud fra en skolemæssig og administrativ betragtning synes en liniedelt uddannelse at have fordele frem for en uddannelse, der baseres på valgfrihed. Således vil mindre skoler have vanskeligt ved at tilbyde en særlig stor frihed i mulige tilvalg grundet det forholdsvis beskedne elevgrundlag, det begrænsede antal lærere og dermed undervisernes samlede fagdækning, samt af økonomiske hensyn bl.a. vedrørende kravet om en vis klassekvotient. Dette vil i praksis medføre, at den mindre skole helt nødvendigt må tilbyde undervisning i et begrænset antal fag, og måske vælge en fagsammensætning, der er mindre relevant i forhold til efterfølgende beskæftigelse. Modsætningsvis vil de store skoler både ud fra lærergruppens sammensætning og elevmæssige hensyn lettere kunne tilbyde et betydeligt antal valgfri undervisninger. Dette forhold vil bl.a. indeholde den uheldige konsekvens, at en HH-uddannelse vil få et ret forskelligt indhold, alt efter på hvilken skole den gennemgås.

Det synes som om en HH-uddannelse, der baseres på valgfrihed, vil være bedst egnet for store skoler, hvoraf igen følger, at en geografisk udbredelse af uddannelsen vil vanskeliggøres. Denne omstændighed finder man afgjort uheldig, idet man herved lægger unødvendige hindringer i vejen for uddannelsessøgende fra forholdsvis tyndt befolkede egne.

Det må iøvrigt erindres, at man ved en liniedelt uddannelse, hvor den mindre skole af lærermæssige-, elev- og ressource-mæssige grunde alene vælger at udbyde en linie, i samarbejde med andre handelsgymnasier inden for regionen samlet kan udbyde et fuldt spektrum af linier.

Udover erhvervskompetence skal HH-uddannelsen også tilgodes studiekompetence.

Dette er et vanskeligt begreb at definere i dag, og det kan faktisk kun beskrives i relation til hver enkelt videregående uddannelse for sig. Baggrunden herfor er den tydelige tendens til, at et formelt eksamenskrav erstattes af et krav om, at ansøgeren har gennemført netop de for pågældende videreuddannelse relevante fag.

Det må antages, at en liniedelt HH ikke vil vanskeliggøre påbegyndelsen af en videreuddannelse inden for et tilsvarende fagområde; en videreuddannelse inden for et helt andet område forudsætter, at et antal (adgangs-) kurser gennemgås, hvilket dog ikke er en situation, som adskiller sig fra mange studenter og HF'eres.

På basis af ovenstående anbefales det, at man i andet år søger frem mod en liniedeling af de eksisterende fag i HH-uddannelsen i økonomi, sprog, edb og en almen linie.

B I L A G

	Side
1. Skrivelse til arbejdsgrupperne	41
2. Den nye højere handelseksamens struktur	49
3. Forslag til ny bekendtgørelse	51
4a. Arbejdsgruppernes sammensætning	67
4b. Elevrepræsentanter i arbejdsgrupperne	73
5. Indbudte til konferencen om højere handelseksamen	75
6. Oplæg til konference om højere handelseksamen	77
7. Handelsgymnasieelevernes sociale rekruttering	81

Bilag 1.

Den 1. marts 1972 skrev udvalget således til de enkelte medlemmer af arbejdsgrupperne:

"Som det vil være Dem bekendt, har udvalget vedrørende højere handelseksamens placering i den fremtidige erhvervsuddannelsesstruktur fået til opgave at afgive betænkning om den fremtidige højere handelseksamen, hvortil elever fra den faglige grunduddannelses basisår forudsættes at have direkte adgang.

Udvalget er i sine overvejelser nået frem til enighed om en struktur, der fremgår af vedlagte bilag (er udeladt her). Dette oplæg tænkes iøvrigt i nær fremtid lagt frem til offentlig debat.

Under henvisning hertil skal man forespørge, om De vil være villig til at indtræde i en arbejdsgruppe for faget

For dette fags vedkommende er der rettet en lignende henvendelse til

.....

Arbejdsgrupperne i de enkelte fag vil få til opgave at udarbejde udkast til indhold og omfang for fagene. Imidlertid har udvalget ønsket at undersøge mulighederne for at etablere et tværgående fag på grundlag af elementer fra fagene systembeskrivelse, handelskorrespondance og samarbejds-lære. Man har derfor anmodet en gruppe bestående af John Barfort, København, Øle Habæk, Svendborg, John Hinchely, Ålborg, Bent Houborg, Frederikshavn og Jens Olsen, Herning om at afgive et responsum om disse muligheder, og det er derfor tanken, at de designerede

arbejdsgrupper i de nævnte tre fag skal afvente den ovennævnte arbejdsgruppes overvejelser.

Man skal anmode Dem om at give udvalget meddelelse om Deres eventuelle tilsagn om at medvirke senest den 8. marts 1972.

Dansk m/kommunikationsteknik

Det forudsættes, at der i faget arbejdes med mundtlige og skriftlige prøver på mindre fiktive og ikke-fiktive tekster med henblik på at øge elevernes muligheder for sproglig aktivitet.

Teksterne bør repræsentere forskellige sprogsfærer og genrer og suppleres med et par statarisk læste større tekster.

Gruppen anmodes om at overveje, i hvilket omfang der bør gives undervisning i elementær sprogbrug, herunder dele af grammatikken, feltanalyser m.v. Gruppen anmodes tillige om at overveje, hvorvidt der for nogle eller alle elever bør etableres et introduktionskursus inden for fagets rammer, som foruden de sidstnævnte emner kan omfatte notat- og studieteknik. Gruppen bør i denne forbindelse være opmærksom på muligheden for at anvende programmeret undervisning.

Økonomisk geografi m/erhvervsbeskrivelse

Udover fagets nuværende indhold tænkes det at skulle omfatte størstedelen af den erhvervsbeskrivelse, der for tiden gives i faget nationaløkonomi.

Gruppen opfordres til at tage kontakt med arbejdsgruppen i dette fag.

Gruppen anmodes om at overveje, hvorvidt det vil være formålstjenligt at erstatte den nuværende mundtlige prøve af en skriftlig.

Historie m/de politiske ideers historie

Faget tænkes at omfatte en gennemgang af det 20. århundredes verdenshistorie med hovedvægten på Europas og Nordens historie til Anden Verdenskrig, hvorefter hovedvægten lægges på ulands- og stormagtspolitik. Væsentlige politiske systemer bør sættes ind i en idehistorisk sammenhæng, og varianter sættes op mod hinanden (f.eks. den skandinaviske og nordamerikanske udformning af demokratiets ide, den tyske, italienske og spanske udformning af fascismen, den sovjetiske og kinesiske udformning af Marxismen). En enkelt periode kan gøres til genstand for mere indgående behandling. Der lægges overalt vægt på samspillet mellem ideologiske, økonomiske, sociale og politiske forhold.

Nationaløkonomi m/økonomiske teorier

Faget indeholder efter gældende ordning en kortfattet samlingsbeskrivelse. Heraf tænkes:

- a) gennemgangen af statens og kommunernes organisation ("det politiske system") flyttet til faget "historie med politiske ideers historie".
- b) gennemgangen af erhvervsorganisationerne udvidet til at omfatte interesseorganisationer og private magtgrupper i almindelighed.
- c) gennemgangen af virksomhedernes organisation at udgå helt i dette fag.
- d) gennemgangen af befolkningen og erhvervsstruktur bevaret uændret.

Faget indeholder efter gældende ordning en erhvervsbeskrivelse, der hovedsagelig tænkes flyttet til faget økonomisk geografi.

Gruppen opfordres til at tage kontakt med arbejdsgruppen i dette fag.

De økonomiske teoriers historie i hovedtræk bør gennemgås som et nyt område.

Jura

I overvejelserne om faget juras fremtidige formål og indhold bør følgende synspunkter indgå:

Under hensyn til nedskæringen i fagets timetal må det anses for nødvendigt, at ikke helt få af fagets nuværende stofområder enten helt udgår eller kun underkastes en særdeles kurso-risk behandling.

Det bør anses for væsentligt f.eks. på baggrund af gennemgang af de vigtigere retskilder, herunder domstolsafgørelser, at give eleverne en rimelig høj grad af forståelse af retsordenens (retssystemets) rolle i samfundsstrukturen og samfundsudviklingen, herunder den sociale og økonomiske udvikling. Bl.a. i denne sammenhæng bør mulighederne for fagligt (tværfagligt) samarbejde i første række med fag som samtidshistorie og national-økonomi overvejes nøje; ligeledes bør mulighederne for en eventuel koordinering af visse sider af fagets emnekredse med undervisningen i dansk, fremmede sprog og regnskabslære have for øje.

Købeloven med direkte tilknyttede retsområder bør formentlig obligatorisk underkastes en grundig gennemgang. Herudover bør en grundig (grundigere) gennemgang af yderligere 2-3 erhvervsmæssigt relevante områder være obligatorisk, dog ikke nødvendigvis samme områder fra år til år eller samme områder i alle klasser. Som eksempler på "valgfri obligatoriske" områder nævnes:

tvangsfuldbyrdelse, sikkerhedsstillelse (herunder tinglysning),

selskabslovgivning, forsikring og erstatningsret, konkurrence-lovgivning, arbejdsret (hervinder funktionær-, medhjælper- og ferie-lovgivning).

Det må overvejes, hvorledes en "valgfri obligatorisk" læseplan bør og mest hensigtsmæssigt kan administreres, herunder også i relation til afsluttende prøve.

Endvidere må overvejes, om hovedpunkter af markedsret og skatteret kan indgå i det "valgfri obligatoriske" område, eller om undervisning i disse retsområder udelukkende bør gives som tilvalgsfag.

Gruppen bedes overveje, hvorledes undervisningen i de konkrete retsområder kan tilrettelægges, således at der gives eleverne mulighed for at arbejde selvstændigt og aktivt med lovtekst, dokumentsamling og domssamling.

Endelig bedes gruppen overveje og fremsætte forslag til prøveform, herunder især med indblik på, om den hidtidige mundtlige prøve vil kunne erstattes af en skriftlig prøve.

Systembeskrivelse, handelskorrespondance og samarbejds lære

Arbejdsgruppen anmodes om, på grundlag af den i udvalget udarbejdede strukturskitse til en ny højere handelseksamen, at vurdere mulighederne for at opbygge et fælles obligatorisk fag på ca. 160 timer, samt eventuelle tilvalgsfag på grundlag af de stofområder, der henhører under følgende fag:

systembeskrivelse,
handelskorrespondance,
samarbejds lære.

Det henstilles, at man som udgangspunkt søger en afklaring af de undervisningsmål, der har været opstillet for undervisningen i de 3 nævnte fag.

Formålet med opbygningen af et fællesobligatorisk fag skulle være at sammenstille en række områder inden for de nævnte fag, som det må skønnes rimeligt, at alle, der gennemfører højere handelseksamen, stifter bekendtskab med, jfr. de øvrige foreslåede fælles fag inden for nationaløkonomi, økonomisk geografi m.v.

Gruppen skal søge at strukturere det omhandlede område og udarbejde foreløbige målbeskrivelser for de eventuelt foreslåede fællesfag og tilvalgsfag, men skal ikke i detaljer formulere undervisningens indhold.

Fremmede sprog

Der forudsættes gennemført en niveaudeling i sprogene. Gruppen anmodes om at overveje, hvorvidt niveau B i sværhedsgrad bør overstige de nuværende krav til højere handelseksamen (fransk for viderekomne, højere fagprøve i spansk).

Niveau A: Gruppen anmodes om at overveje fagets nærmere omfang på det lave niveau, herunder omfanget af handelskorrespondance, samt i hvilket omfang, der bør afholdes skriftlige prøver.

Driftsøkonomi

Gruppen anmodes om at udforme en moderne tilrettelægning af dette fag, der bør beskæftige sig med grundlaget for de beslutnings- og styringsprocesser, der foregår i en virksomhed, idet der tages hensyn til de foreløbige erfaringer i forsøget med tværfagligt samarbejde.

Niveau B bør udformes med særligt henblik på teoretisk videreuddannelse, medens niveau A bør sigte mod praksis.

Gruppen anmodes om at overveje, hvorvidt den mundtlige prøve kan bortfalde, samt i hvilket omfang det vil være påkrævet at udskille handelsregningen som et selvstændigt fag.

Gruppen pålægges at tage kontakt med arbejdsgruppen i regnskabslære med henblik på en hensigtsmæssig koordinering af de to fag.

Matematik

Matematik B bør i sværhedsgrad mindst svare til de hidtidige krav ved højere handelseksamen. Gruppen anmodes om at overveje indførelsen af visse stofområder inden for den økonomiske matematik (f.eks. i lineær programmering og operationsanalyse).

På niveau A forudsættes kravene nogenlunde at svare til de nuværende krav ved realeksamen.

Regnskabslære

Gruppen anmodes om at udforme en tidssvarende tilrettelægning af faget, idet der tages hensyn til de hidtil indvundne erfaringer i forsøget med tværfagligt samarbejde.

Gruppen pålægges at tage kontakt med arbejdsgruppen i driftsøkonomi med henblik på en hensigtsmæssig koordinering af de to fag.

Bilag 2.

	1. år	2. år	1-årig linje
<u>Fællesfag</u>	timer	timer	timer
Dansk	3	2	-
Øk. geografi m. erhv.beskr.	2	-	2
Samtidshistorie	4	-	-
Nationaløkonomi	-	4	4
1. fr. sprog	4	4	2-3
2. fr. sprog A eller	4	-	-
2. fr. sprog B	4	4	-
Matematik A eller	3	-	-
Matematik B	3	4	-
Jura A	2	-	2
Driftsøkonomi A) Regnskabslære A)	4	-	4
Systembeskrivelse	2	-	2
Kommunikationslære	2	-	2
	30	10/14/18	18-19
<u>Tilvalgsfag</u>			
3. fr. sprog A	-	4	-
2. eller 3. sprog B	-	8	-
Jura B	-	2	+2
Driftsøkonomi B	-	4	+4
Regnskabslære B	-	4	+4
Datalære	-	4	4
Organisation	-	2	+2
2. sprog	-	-	2-3
<u>Tilbudsfag</u>	pr. fag:	2-4	2-4

Hvis 2. fr. sprog er fransk, betyder A fransk for begyndere,
B fransk for viderekomne.

Undervisningsministeriets be- Forslag til ny bekendtgørelse
kendtgørelse af 9. februar 1973

Bekendtgørelse om højere han-
delseksamen.

I medfør af § 2 i lov nr. 196
af 26. maj 1965 om undervisnin-
gen på de godkendte handelssko-
ler fastsættes herved følgende
regler for normalkursus til hø-
jere handelseksamen.

Almindelige forhold.

§ 1. Statsunderstøttede han-
delsskoler kan med godkendelse
af direktoratet for erhvervsud-
dannelserne afholde normalkur-
sus, der afsluttes med en stats-
kontrolleret afgangsprøve, høje-
re handelseksamen.

§ 1. Uændret.

Stk. 2. Normalkursus til høje-
re handelseksamen tilrettelæg-
ges enten som en 2-årig dagun-
dervisning eller som en 1-årig
dagundervisning.

§ 2. Skolernes undervisnings-
planer skal for hvert enkelt
af de i § 1, stk. 2 omhandlede
kursus affattes og indsendes
til direktoratet for erhvervs-
uddannelserne efter nærmere der-
om af direktoratet fastsatte
retningslinjer.

§ 2. Uændret.

Optagelsesbetingelser.

§ 3. Adgang til det 2-årige
normalkursus har den, som har
bestået en af nedennævnte ek-
saminer:

§ 3. Adgang til det 2-årige nor-
malkursus har den, som har be-
stået en af nedennævnte eksami-
ner:

- a. Handelsmedhjælpereksamen med
fagene engelsk og tysk
(gruppe II) med tilfreds-
stillende karakterer i disse
fag.
- b. Handelseksamen, den almene
linje, gruppe II med til-
fredsstillende karakterer
i engelsk og tysk.
- c. Handelseksamen, regnskabs-
linjen, gruppe II med til-
fredsstillende karakterer i
det pågældende fremmede
sprog.

- a. prøven efter basisåret i den
erhvervsfaglige grunduddan-
nelse, handels- og kontorom-
rådet.

- b. prøven efter basisåret i den
erhvervsfaglige grunduddan-
nelse inden for andre områ-
der, evt. suppleret med pas-
sende adgangsprøver efter
undervisningsministeriet, di-
rektoratet for erhvervsuddan-
nelsernes nærmere bestemmel-
se.
- c. handelsmedhjælpereksamen

d. Handelseksamen, sproglinjen. d. handelseksamen

e. Handelseksamen, butikslinjen,
med fagene engelsk og tysk
(gruppe II) med tilfredsstillende karakterer i disse fag,

Stk. 2. Adgang til det 1-årige normalkursus har den, som har bestået studentereksamen, højere forberedelseseksamen med tilvalgsfag fransk som tredje fremmedsprog, jfr. dog § 18, stk. 1, eller andre eksaminer, som af undervisningsministeriet måtte blive anerkendt som adgangsgivende.

Stk. 2. Adgang til det 1-årige kursus har den, som har bestået studentereksamen, højere forberedelseseksamen eller andre eksaminer, som af undervisningsministeriet måtte blive anerkendt som adgangsgivende.

§ 4. I særlige tilfælde kan der gives adgang til normalkurserne for elever, der ikke opfylder de foreskrevne optagelsesbetingelser, men som skønnes gennem anden uddannelse at have tilegnet sig de nødvendige forudsætninger. Sådan tilladelse, der kan gøres betinget af aflæggelse af særprøver, meddeles af skolen, hvor det drejer sig om optagelse på det 2-årige normalkursus, og for det 1-årige normalkursus' vedkommende af direktoratet for erhvervsuddannelserne.

§ 4. Uændret,

Stk. 2. Ingen kan optages senere end en måned efter kursernes påbegyndelse, med mindre der anføres rimelig grund for anmodningen om senere optagelse, og det tillige efter skolens skøn må anses for sandsynligt, at den pågældende vil kunne følge undervisningen og gennemføre kurset på tilfredsstillende måde. Sådan tilladelse meddeles af skolen.

Undervisningen samt eksamen i de enkelte fag.

§ 5. Det 2-årige normalkursus deles i to 1-årige klasser, som normalt hver omfatter 200 læse- og eksamensdage.

§ 5. Uændret.

Stk. 2. Det 1-årige normalkursus omfatter ligeledes normalt 200 læse- og eksamensdage.

Stk. 3. Det samlede antal ugentlige undervisningstimer må normalt ikke overstige 30.

§ 6. På det 2-årige kursus læses der normalt efter følgende ugentlige timeplan:

	Timer pr. uge	
	1.klasse	2.klasse
Dansk	2	2
Historie		3
Handelshistorie	2	
Økonomisk geografi	2	
Samfundsøkonomi		4
Erhvervsret		3
Driftsøkonomi	2	3
Regnskabslære	2	2
Matematik	2	2
Handelsregning	2	
Kommunikationslære	3	
Engelsk	3	4
Tysk	4	3
Fransk	4	3
Ialt	28	29

Stk. 2. For elever, der ikke har tilstrækkelige forkundskaber i matematik, kan der tilrettelægges indtil 4 ugentlige timers undervisning i matematik i første skoleår og 3 ugentlige timers undervisning i matematik i andet skoleår.

Stk. 3. På det 1-årige kursus læses der normalt efter følgende ugentlige timeplan:

	Timer pr. uge
Samfundsøkonomi	4
Erhvervsret	3
Driftsøkonomi	5
Regnskabslære	5
Handelsregning	2
Kommunikationslære	3
Engelsk	2
Tysk	3
Fransk	3
Ialt	30

Stk. 4. For elever, der har bestået studentereksamen på den sproglige linie, nysproglig **gren**, gives der dog kun 2 ugentlige timers undervisning i **tysk**.

§ 6. På det 2-årige kursus læses der normalt efter følgende ugentlige timeplan:

	timer pr. uge	
	1.år	2.år
Fællesfag:		
Dansk	3	2
Økonomisk geografi	2	-
Samtidshistorie	4	-
Nationaløkonomi	-	4
1. fr. sprog	4	4
2. fr. sprog A	4	-
2. fr. sprog B	4	4
Matematik A	3	-
Matematik B	3	4
Jura A	2	-
Driftsøkonomi-		
Regnskabslære A	4	-
Systembeskrivelse	2	-
Kommunikationslære	2	-

Tilvalgsfag:

3. fr. sprog A	-	4
2. el. 3. sprog B	-	8
Jura B	-	2
Driftsøkonomi B	-	4
Regnskabslære B	-	4
Datalære	-	4
Organisation	-	2

Stk. 2. Undervisningen kan desuden omfatte et eller flere tilbudsfag i henhold til § 8, jfr. dog § 5, stk. 3.

Stk. 3. Undervisningsministeriet, direktoratet for erhvervsuddannelserne, fastsætter nærmere retningslinjer for elevernes tilvalgsmuligheder indenfor den i stk. 1 anførte ugentlige timeplan.

Stk. 4. På det 1-årige kursus læses der normalt efter følgende ugentlige timeplan:

	timer pr. uge
Fællesfag:	
Økonomisk geografi	2
Nationaløkonomi	4
1. fr. sprog	2-3
Jura A	2
Driftsøkonomi A	
Regnskabslære A	4
Systembeskrivelse	2
Kommunikationslære	2

timer pr. uge

§ 7. I de i § 6 nævnte fag skal undervisningen meddeles og eksamen afholdes i overensstemmelse med det nedenfor for hvert enkelt fag anførte, idet direktoratet for erhvervsuddannelserne fastsætter de nærmere bestemmelser herom.

Dansk.

Formålet med undervisningen er at øge elevernes sproglige forståelse og mundtlige og skriftlige sprogfærdighed. I fortsættelse af den undervisning, der tidligere er meddelt eleverne, skal disse opøves i at forstå og vurdere en meddelelse og i at meddele sig skriftligt og mundtligt til andre.

Gennem læsning af skønlitterære tekster opøves evnen til kritisk at arbejde med et sprogligt kunstværk, således at det både opleves som et udtryk for et menneskes opfattelse af en indre og ydre virkelighed og placeres i en idéhistorisk sammenhæng, og således at man i så vid udstrækning som muligt indtager erfaringsmateriale fra elevernes hverdag og fra den undervisning, der meddeles i andre fag.

Eksamen omfatter en skriftlig og en mundtlig prøve.

Historie.

Formålet med undervisningen er at lære eleverne at forstå deres egen tid i lyset af en historisk udvikling, at give dem indblik i de forskellige samfundsformer og ideologier, så de har mulighed for at tage selvstændig stilling, samt at orientere dem om de organer, der er skabt for at fremme det mellemfolkelige samarbejde. Undervisningen omfatter hovedtrækkene i det 19. århundredes historie og en mere detaljeret gennemgang af det 20. århundredes historie med særligt henblik på udviklingen efter 1945. Såvel for den almindelige ver-

Tilvalgsfag:

Jura B	+ 2
Driftsøkonomi B	+ 4
Regnskabslære B	+ 4
Datalære	4
Organisation	2
2. sprog	2-3

Stk. 5. Undervisningen kan desuden omfatte et eller flere tilbudsfag i henhold til § 8, jfr. dog § 5, stk. 3.

Stk. 6. For matematiske studenter og dimittender med højere forberedelseseksamen omfatter undervisningen i det fremmede sprog 3 timer pr. uge, medmindre de sidstnævnte har haft det fremmede sprog som tilvalgsfag.

Stk. 7. Undervisningsministeriet, direktoratet for erhvervsuddannelserne, fastsætter nærmere retningslinjer for elevernes tilvalgsmuligheder indenfor den i stk. 4 anførte ugentlige timeplan.

§ 7. Indledning uændret.

Dansk.

Formål med faget dansk er at udvikle og øge elevernes sprogforståelse og sprogbehandling både mundtligt og skriftligt. Dette for at sætte eleverne i stand til at forstå sig selv og formulere sig selv i forhold til omverdenen.

Skriftligt:

at sætte eleverne i stand til at
1) beskrive a) en genstand
b) en proces

- 2 analysere
- 3 vurdere
- 4 argumentere.

Mundtligt:

at sætte eleverne i stand til at
1) beskrive en teksts sproglige særkende
2) analysere og vurdere emne og holdning.

denshistorie som for de nordiske landes historie lægges der vægt på de politiske, sociale og kulturelle hovedstrømninger. Eksamen omfatter en mundtlig prøve.

Handelshistorie.

Formålet med undervisningen er at give eleverne viden om handelens og det øvrige erhvervslivs udvikling gennem tiderne, vise, hvordan menneskets levevilkår har været på de forskellige udviklingstrin, og belyse, hvordan forhold i nutiden ofte lader sig forklare i sammenhæng med fortiden, og derigennem få eleverne til bedre at forstå erhvervslivet, som det udfolder sig i vore dage.

Eksamen omfatter en mundtlig prøve.

Økonomisk geografi.

Formålet med undervisningen er at give en oversigt over de økonomiske forhold i verdens forskellige områder. Det tilstræbes at vise menneskets, naturens, realkapitalens og andre faktorerers betydning for den økonomiske vækst. Samspillet mellem de geografiske enheder belyses ved, at der gøres rede for handel, tjenesteydelser og befolkningsbevægelser. Desuden omtales bydannelsernes stigende betydning, problemerne omkring menneskets stadig større indgriben i naturens balance (udnyttelse af naturressourcer, forurening m.v.) samt de regionale markedsdannelser og u-landsbistanden.

Danmark behandles særskilt og udførligt. Ved omtalen af de enkelte regioners erhvervsforhold gøres der rede for de specielle egnsudviklingsproblemer. Eksamen omfatter en mundtlig prøve.

Samfundsøkonomi.

Formålet med undervisningen er at indføre eleverne i de samfundsøkonomiske sammenhænge

Samtidshistorie.

Formålet med faget er

- 1) at lære eleverne at forstå samtiden i lyset af den historiske udvikling
- 2) at skærpe elevernes vurderingsevne f.eks. ved beskæftigelse med kildemateriale.
- 3) at give eleverne indblik i forskellige samfundsformer og ideologier, så de får mulighed for at tage selvstændig stilling.
- 4) at fremme elevernes sans for den internationale politiks globale karakter.
- 5) at træne eleverne i at anskue historiske enkeltfænomener i en større sammenhæng i tid og rum.

Økonomisk geografi.

Formålet med undervisningen i økonomisk geografi er at give eleverne en oversigt over de økonomiske forhold i verdens forskellige områder og over samspillet mellem områderne samt at lære eleverne at forholde sig analyserende til stoffet.

Nationaløkonomi.

Formålet med undervisningen i faget nationaløkonomi er, at eleverne erhverver sig en sådan viden og forståelse af de økonomiske sammenhænge, at eleverne kan kombinere disse sammenhænge og kan anvende denne viden og kombinationsevne på enklere problemløsninger, således at de med støtte af viden og færdigheder fra andre relevante fag er i stand til kritisk at kunne vurdere og selvstændigt tage stilling til aktuelle samfundsøkonomiske debatter og problemer af såvel national som international art.

samt at give dem et overblik over det danske samfunds erhvervsmæssige og økonomiske opbygning. Eksamen omfatter en skriftlig prøve.

Erhvervsret.

Formålet med undervisningen er at orientere eleverne om de vigtigste retsregler, som har betydning for erhvervslivet. Eksamen omfatter en mundtlig prøve.

Driftsøkonomi.

Formålet med undervisningen er at indføre eleverne i de væsentligste økonomiske forhold, der er bestemmende for den enkelte virksomheds drift og vækst. Eleverne indføres i fagets begreber og metoder på en sådan måde, at de herved lærer at udnytte de kundskaber om virksomhedens praktiske problemer, som de har tilegnet sig i praksis eller i andre fag. Eksamen omfatter en skriftlig og en mundtlig prøve.

Matematik.

Formålet med undervisningen er at give eleverne en indføring i matematisk tankegang og metode og at give dem nogle matematiske hjælpemidler i hænde, som kan lette tilegnelsen og forståelsen af de økonomiske fag, muliggøre videregående studier og være til hjælp ved løsning af praktiske opgaver i erhvervslivet.

Eksamen omfatter en skriftlig prøve.

Regnskabslære.

Formålet med undervisningen er at indøve bogføringstekniske færdigheder, herunder udformning af årsregnskabet, samt at give en dybere forståelse af regnskabsvæsenets betydning for virksomhedens planlægning og drift. Eksamen omfatter en skriftlig prøve.

Kommunikationslære.

Formålet med undervisningen er at give eleverne et indgående kendskab til skriftlig, intern og ekstern, merkantil kommunikation, samt belyse baggrunden for opbygning af informationer.

Systembeskrivelse.

Formålet med undervisningen er at lære eleverne at systembeskrive igangværende merkantile rutiner, hvorom alle informationer foreligger. Beskrivelsesmetoden skal være anvendelig for edb.

Eleverne skal endvidere sættes i stand til at anvende systembeskrivelsesteknikken som et generelt arbejdsværktøj, således at denne teknik kan blive et alternativ eller supplement til andre beskrivelsesmetoder.

Organisation.

Hovedmål: at give eleverne en generel indføring i nyere organisations- og personaleledelsestemaer baseret på 1'års fællesfag A-niveau, samt sætte dem i stand til på grundlag af cases at analysere typiske samarbejdsituationer.

Datalære.

Hovedmål: at give eleverne en generel indføring i det elektroniske databehandlingsområde, samt sætte dem i stand til at anvende de dertil knyttede beskrivelsesteknikker.

Erhvervsret•

Formålet med undervisningen er at indføre eleverne i de grundlæggende erhvervsretlige begreber og retsregler og lære om reglernes funktion og tilpasning i det danske samfund.

Handelsregning,

Formålet med undervisningen er at udvide kendskabet til regnemetoder med henblik på kritisk valg af fremgangsmåde ved løsning af regneproblemer fra praksis.

Eksamen omfatter en skriftlig prøve.

Kommunikationslære.

Formålet med undervisningen er at udvide kendskabet til gennemførelse af merkantil kommunikation.

Eleverne skal endvidere lære at systembeskrive igangværende merkantile rutiner, hvorom alle informationer foreligger. Beskrivelsesmetoden skal være anvendelig for edb.

Eksamen omfatter en skriftlig prøve.

Engelsk og tysk.

Formålet med undervisningen i engelsk og tysk er dels at vedligeholde og videreudvikle elevernes kundskaber i almindeligt sprog, dels at indføre dem i kommerciel-økonomisk litteratur og dels oplære dem i fremmedsprogslig handelskorrespondance i et sådant omfang, at deres kundskaber i de fremmede sprog kan anvendes skriftligt og mundtligt i praksis.

Undervisningen skal yderligere gennem læsning af gode skønlitterære og kommercielle tekster give eleverne indblik i karakteristiske sider af engelsk (amerikansk) og tysk liv og kultur.

Eksamen omfatter en skriftlig og en mundtlig prøve. Elever, der har bestået studentereksamen på den sproglige linje, ny-sproglig gren, aflægger dog kun skriftlig prøve.

Fransk.

1. Det 2-årige kursus.

a. Begyndere.

Formålet med undervisningen er at opøve elevernes færdighed i at læse, tale og skrive fransk.

Engelsk.B-niveau og det 1-årige kursus

Eleven skal nå frem til at kunne udtrykke sig skriftligt og mundtligt på et idiomatisk korrekt engelsk og beherske et omfattende og varieret ordforråd, almindeligt som kommercielt, der har praktisk brugsværdi. Gennem arbejdet med moderne tekster skal eleverne erhverve sig et godt kendskab til engelsk/amerikansk kultur og samfundsforhold.

A-niveau

Eleven skal nå frem til at kunne udtrykke sig korrekt på engelsk skriftligt og mundtligt, og beherske et ordforråd, almindeligt som kommercielt, der har praktisk brugsværdi, samt gennem arbejdet med moderne tekster erhverve sig indblik i engelsk/amerikansk kultur og samfundsforhold.

Fransk.B-niveau og det 1-årige kursus

Formålet med undervisningen i fransk på dette niveau er dels at vedligeholde og videreudvikle elevernes kundskaber i almindeligt sprog, dels at indføre dem i den franske handelskorrespondance i et sådant omfang, at deres kundskaber kan anvendes i praksis. Ved undervisningens afslutning skal eleverne kunne føre en lettere samtale. Eleverne bør have opnået så stor sikkerhed i sprogets grammatik, at de kan oversætte almindelig tekst samt handelsbreve med benyttelse af ordbøger og andre hjælpemidler.

A-niveau

Formålet med undervisningen er sideløbende med læsefærdighed at opøve en mundtlig udtryksfærdighed inden for en række dagligdags områder i relation til det læste. En begrænset grammatik skal beherskes i et sådant omfang, at den kan støtte

De skal kunne oplæse en lettere fransk tekst med en god udtale

samt kunne forstå og besvare spørgsmål i det læste og være i stand til at deltage i en lettere samtale på fransk. Endvidere skal de i skriftlig udtryksfærdighed opøves til at kunne oversætte en let tekst til fransk.

Eksamen omfatter en skriftlig og en mundtlig prøve.
b. Viderekomne elever med real-eksamen med fransk eller tilsvarende forkundskaber.

Formålet med undervisningen er at vedligeholde og videreudvikle elevernes kundskaber i almindeligt sprog samt at indføre dem i handelskorrespondance i et sådant omfang, at deres kundskaber kan anvendes i praksis. Eksamen omfatter en skriftlig og en mundtlig prøve.

2. Det 1-årige kursus.

Formålet med undervisningen er at vedligeholde og videreudvikle elevernes kundskaber i almindeligt sprog samt at indføre dem i handelskorrespondance i et sådant omfang, at deres kundskaber kan anvendes i praksis. Eksamen omfatter en skriftlig og en mundtlig prøve.

den mundtlige udtryksform.

Spansk.

Niveau B

Formålet med undervisningen på niveau B er dels at vedligeholde og videreudvikle elevernes kundskaber i almindeligt sprog og dels at indføre dem i handelskorrespondance i et sådant omfang, at deres kundskaber kan anvendes som grundlag for praksis i erhvervslivet.

Niveau A

Formålet med undervisningen på niveau A er at opøve en vis færdighed i at læse, forstå, tale og skrive spansk.

Eleverne skal ved den afsluttede prøve kunne oplæse en lettere spansk tekst med en god udtale samt kunne forstå og besvare spørgsmål i det læste og være i stand til at deltage i en elementær samtale på spansk. Endvidere skal de i skriftlig udtryksfærdighed opøves til at kunne oversætte en lettere tekst fra dansk eller besvare spørgsmål ud fra en tekst.

Niveau B

Formålet med undervisningen i tysk på niveau B er at videreudvikle elevernes mundtlige og skriftlige sprogfærdighed såvel i almindeligt som i kommercielt sprog, således at deres kundskaber kan anvendes skriftligt og mundtligt i praksis og danne basis for et videregående tyskstudium.

1-årig linie

Formålet med undervisningen er at vedligeholde og videreudvikle elevernes mundtlige og skriftlige sprogfærdighed i almindeligt sprog samt at indføre dem i tysk handelskorrespondance, således at de kan oversætte forretningsbreve til tysk.

Niveau A

Formålet med undervisningen i tysk på niveau A er at vedligeholde og videreudvikle elevernes mundtlige og skriftlige sprogfærdighed, så de kan føre en samtale på tysk, læse og forstå tyske tekster og oversætte en almindelig tekst til tysk, samt at indføre dem, henholdsvis videreføre dem i tysk handelskorrespondance, så de kan udforme og formulere et tysk brev.

DriftsøkonomiNiveau B

Formålet med undervisningen er at give eleverne en så grundig indføring i grundlaget for de beslutnings- og styringsprocesser, der foregår i en virksomhed, at de bliver i stand til at gennemføre en totalanalyse (foretage en totaloptimering) af en virksomhed og påvise, hvilke beslutninger virksomheden bør træffe. Samtidig er formålet at lære eleverne driftsøkonomisk terminologi og analysemetode.

RegnskabslæreNiveau B

Formålet med undervisningen i regnskabslære er, at eleverne skal kunne registrere transaktioner indenfor det eksterne regnskabsvæsen i handels-, industri- og servicevirksomheder, samt kunne tilrettelægge registreringerne på en sådan måde, at såvel lovgivningens krav som virksomhedens ønsker tilgodeses. Endvidere skal eleverne kunne udarbejde og opstille årsregnskaber, som opfylder interessegruppernes informationsbehov. For såvel registrering af transaktioner som opstilling af årsregnskab gælder det, at eleverne skal kunne redegøre for de strukturelle økonomiske forhold.

Regnskabslære/driftsøkonomi.Niveau A

Formålet med undervisningen i regnskabslære/driftsøkonomi er

- at vedligeholde og videreudvikle elevernes konteringsfærdighed i et omfang, der kan sikre, at eleverne sættes i stand til at overse den del af regnskabsfunktionen, der registrerer med henblik på aflæggelse af et årsregnskab.
- at eleverne skal kunne udarbejde og opstille et regnskab, der opfylder de eksterne interessesegrupper informationsbehov.
- at give eleverne et praktisk orienteret kendskab til de elementer, der indgår i en virksomheds økonomiske styringssystem.

Matematik.Niveau B

Formålet med undervisningen er at give eleverne en indføring i matematisk tankegang og metode og at give dem nogle matematiske hjælpemidler i hænde, som kan lette tilegnelsen og forståelsen af de økonomiske fag, muliggøre videregående studier og være til hjælp ved løsning af praktiske opgaver i erhvervslivet.

Niveau A

Formålet med undervisningen er at give eleverne en indføring i matematisk tankegang og metode og at give dem nogle matematiske hjælpemidler i hænde, som kan lette tilegnelsen og forståelsen af de økonomiske fag og være til hjælp ved løsning af praktiske opgaver i erhvervslivet.

§ 8. Direktoratet for erhvervsuddannelserne kan som led i forsøgsarbejde efter indstilling fra uddannelsesrådet for handels- og kontorfagene godkende afvigelser fra bestemmelserne om undervisningens indhold og omfang under forudsætning af

§ 8. Undervisningsministeriet, direktoratet for erhvervsuddannelserne, fastsætter de nærmere bestemmelser om tilbuds- og

§ 9. Som tildl. § 8 ændret.

at undervisningens mål fastholdes, og at elevernes muligheder for videregående uddannelse eller rettigheder i andre henseender ikke forringes.

Almindelige regler om eksamen.

§ 9. Højere handelseksamen afholdes normalt en gang årligt i maj-juni måned.

Overføres til bek. om eksamensordningen.

Stk. 2. Indmeldelse foretages på skemaer, der tilstilles skolerne af direktoratet for erhvervsuddannelserne og tilbagesendes efter retningslinjer, der fastsættes af direktoratet.

§ 10. Tidspunkterne for afholdelse af de skriftlige prøver fastsættes af direktoratet for erhvervsuddannelserne og meddeles skolerne inden den 1. januar. Direktoratet fastsætter ligeledes datoen for de mundtlige prøver, medens klokkeslættet for disse fastsættes af skolen. Do.

§ 11. Opgaverne til de skriftlige prøver udarbejdes af handelsskolernes eksamenskommission. Do.

Stk. 2. Eksamenskommissionen, der foruden af formanden består af et antal skolekyndige og handelskyndige medlemmer, beskikkes af direktoratet for erhvervsuddannelserne for 3 år ad gangen. Ingen kan fungere efter at være fyldt 70 år.

Stk. 3. Der skal beskikkes mindst 4 medlemmer for hvert af de fag, hvortil kommissionen udarbejder opgaver. Af kommissionens medlemmer beskikkes en fjerdedel efter indstilling af følgende i forening: Butikhandelens Fællesråd, Grosserer-Societetets Komité, Industrirådet og Provinshandelskammeret, en ottendedel efter indstilling af Dansk Arbejdsgiverforening/ Butiks- og Kontorvirksomhedernes Arbejdsgiverforening og en ottendedel efter indstilling af Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund. De øvrige medlemmer skal være ansat som lærere ved handelsskoler.

Stk. 4. Eksamenskommissionens formand tilrettelægger kommissionens arbejde og foranlediger de af kommissionen udarbejdede opgaver trykt og udsendt til skolerne.

§ 12. Censorer ved såvel mundtlige som skriftlige prøver beskikkes af direktoratet for erhvervsuddannelserne eller tilkaldes af skolen. De af skolen tilkaldte censorer, der ikke må have tilknytning til vedkommande handelsskole, skal godkendes af direktoratet for erhvervsuddannelserne. Overføres til bek. om eksamensordningen

§ 13. For hvert fag gives der ved mundtlige prøver en karakter og ved skriftlige prøver en fagkarakter og desuden en karakter for orden (undtagen i samfundsøkonomi). Er der flere besvarelser i samme fag, betragtes disse som en samlet eksamenspræstation for det pågældende fag. Do.

§ 14. Eksamenskaraktererne fremkommer på følgende måde: Do.

a) For hver af præstationerne ved de mundtlige prøver giver censor og faglæreren hver en karakter. Gennemsnitstallet af disse to særkarakterer angiver eksamenskarakteren, idet det, såfremt det ikke svarer til et af tallene i den fastsatte karakterskala, forhøjes til det nærmeste højere tal i rækken, hvis censor har givet den højeste karakter, medens det nærmeste lavere tal i rækken bliver eksamenskarakteren, hvis censor har givet den laveste karakter.

b) I fagene handelshistorie og historie gives der én fælles eksamenskarakter, der fastsættes som gennemsnittet af de to karakterer, der er opnået ved prøverne i fagene. Svarer gennemsnittet ikke til et af tallene i karakterskalaen, bliver eksamenskarakteren den nærmeste højere karakter, hvis karakteren i historie er den højeste, medens eksamenskarakteren i modsat fald bliver den nærmeste lavere karakter.

c) Eksamenskaraktererne i fagene regnskabslære og samfundskonomi tæller dobbelt.

d) Den endelige eksamenskarakter i orden udregnes af skolens leder på grundlag af de i de enkelte fag givne ordenskarakterer ved addition og derpå følgende division af summen med karakterernes antal. Fremkommer der ved denne udregning et tal, som ikke svarer til et af tallene i den fastsatte karakterskala, forhøjes tallet til det nærmest liggende tal i rækken, hvis det er lig med eller ligger over middeltallet mellem det nærmeste lavere og det nærmeste højere tal i rækken, medens det nærmeste lavere tal i rækken i modsat fald angiver eksamenskarakteren.

§ 15. Nærmere bestemmelser om eksamensordningen og bestemmelser om karakterskala og om kravene for at bestå fastsættes af undervisningsministeriet. Overføres til bek. om eksamensordningen.

§ 16. Blanketter til eksamensbe-Do. viser tilstilles skolerne fra direktoratet for erhvervsuddannelserne og udstedes og underskrives af skolens leder.

Særlige tilfælde.

§ 17. Til højere handelseksamen § 10. Som tidligere § 17 uændret. kan privatister indstille sig efter regler, der fastsættes af undervisningsministeriet.

§ 18. Elever, der i øvrigt opfylder betingelserne efter § 3, stk. 2 for optagelse på det 1-årige normalkursus, og som har bestået højere forberedelseksamen med et andet fag end fransk som 3. fremmedsprog, kan af direktoratet for erhvervsuddannelserne fritages for at følge undervisningen og aflægge prøve i fransk. § 18, stk. 1, udgår

Stk. 2. Elever, der inden for fem år før påbegyndelse af kursus til højere handelseksamen har bestået en statskontrolleret prøve med gode karakterer i et eller flere af de i § 6, stk. 1 og 3 nævnte fag i et omfang som § 11. Stk. 1. Som tidligere stk. 2 uændret

til højere handelseksamen, herunder prøve i fremmede sprog ved handelseksamens sproglinje, regnskabslære ved handelseksamens regnskabslinje, statskontrolleret højere fagprøve eller Stk. 2. Undervisningsministeriet, dermed sidestillet statskontrollenelserne, fastsætter de nærmere regler om fritagelser på grundlære (bogføring), engelsk, tysk, lag af eksaminer aflagt uden fransk, erhvervsret, driftsøkonomi samt matematik, fritages efter begæring for at deltage i undervisningen og aflægge prøve i det eller de pågældende fag, således at den tidligere opnåede karakter overføres til eksamensbeviset for højere handelseksamen.

Stk. 3. Fritagelse for at deltage i prøve i et eller flere fag kan af direktoratet for erhvervsuddannelserne meddeles elever, der godtgør, at de på grund af legemlige svagheder er ude af stand til at deltage i vedkommende prøve, og elever, der har modtaget den grundlæggende undervisning i udlandet. Eksamensbeviset skal i sådanne tilfælde påføres bemærkning om fritagelsen. Stk. 3. Uændret.

§ 19. Elever, der skønnes ikke at kunne følge undervisningen og gennemføre kurset på tilfredsstillende måde, kan af skolen efter indstilling fra lærerkollegiet udelukkes fra fortsat undervisning. Tilsvarende kan elever på det 2-årige normalkursus tilbageholdes fra oprykning til 2. klasse. § 12. Som tidligere § 19 uændret

Stk. 2. Elever på det 2-årige normalkursus, som ikke er oprykket til 2. klasse, men som har opnået gode karakterer i et eller flere af de fag, hvori der kun afholdes eksamen efter 1. klasse, kan, såfremt de på ny påbegynder det 2-årige normalkursus, af skolen fritages for at følge undervisningen og aflægge prøve i det eller de pågældende fag.

Sygeeksamen.

§ 20. Elever, der er indstillet Overføres til bek. om eksamens-

til de ordinære eksamensterminer, og som godtgør ved sygdom eller af anden gyldig grund at være blevet forhindret i at møde til eller fuldføre eksamen, kan af skolen få tilladelse til at underkaste sig en særlig prøve. En sådan prøve skal være afsluttet inden den 1. november. Stk. 2. Har eksaminanden hverken fuldført den skriftlige eller den mundtlige del af eksamen, aflægger han prøve i alle de fag, der er holdt eksamen i ved den ordinære eksamen. Har eksaminanden fuldført enten den skriftlige eller den mundtlige del af eksamen, aflægger han kun prøve i de fag, som han ikke har deltaget i ved den ordinære eksamen.

Ikrafttrædelse.

§ 21. Bekendtgørelsen har virkning fra den 1. august 1972. Stk. 2. Bekendtgørelse nr. 377 af 8. november 1966 om højere handelseksamen som ændret ved bekendtgørelserne nr. 241 af 12. juni 1968, nr. 216 af 29. maj 1969, nr. 371 af 16. juli 1969, nr. 159 af 16. april 1970, nr. 4 af 6. januar 1971, nr. 280 af 29. juli 1971 og nr. 71 af 15. marts 1972 ophæves. Stk. 3. Elever, der før den 1. august 1972 har påbegyndt det 2-årige kursus til højere handelseksamen, indstilles til eksamen i maj-juni 1973 efter de hidtil gældende regler. Direktoratet for erhvervsuddannelserne fastsætter eller godkender i det enkelte tilfælde eventuelt fornødne overgangsordninger.

Undervisningsministeriet, den 9. februar 1973.

Knud Heinesen.

/J. Munck-Hansen

§ 13. Bekendtgørelsen har virkning fra den 1. august 1975. Stk. 2. Bekendtgørelse af 9. februar 1973 om højere handelseksamen ophæves. Stk. 3. Elever, der før den 1. august 1975 har påbegyndt det 2-årige kursus til højere handelseksamen, indstilles til eksamen i maj/juni 1976 efter de hidtil gældende regler. Det samme gælder elever på det 1-årige kursus, der indstiller sig til eksamen i maj/juni 1976. Undervisningsministeriet, direktoratet for erhvervsuddannelserne, fastsætter eller godkender i det enkelte tilfælde evt. fornødne overgangsordninger.

UDVALGET VEDRØRENDE HØJERE HANDELSEKSAMENS
 PLACERING I DEN FREMTIDIGE ERHVERVSUDDANNEL-
 SESSTRUKTUR
 Arbejdsgrupperne

Bilag 4a

Arbejdsgruppernes sammensætning

Dansk

Lektor Christian Balslev, Tietgenskolen, Niels Bohrs Allé 25,
 5000 Odense.

Ulf Kjær Hansen, Niels Brocks Handelsskole, Julius Thomsens
 Plads 6, 1925 København V.

Handelslærer Laust Højgaard, Frederikshavn handelsskole, Flad-
 strandsgade 2, 9900 Frederikshavn.

Adjunkt Jens Navne, Århus købmandsskole, Hans Broges Gade 2,
 8000 Århus C.

Lektor Svend Pedersen, Kolding købmandsskole, Tvedvej 7,
 6000 Kolding.

Personalechef V. Elvang, Skandinavisk Motor Co. A/S, Østerbro-
 gade 125, 2100 København Ø.

Økonomisk geografi

Forstander Anton Mariegaard, Niels Brocks Handelsskole, Julius
 Thomsens Plads 6, 1925 København V.

Adjunkt Sylvain Thomsen, Århus købmandsskole, Hans Broges Gade
 2, 8000 Århus C.

Adjunkt Peter Udsen, Frederikshavn handelsskole, Fladstrands-
 gade 2, 9900 Frederikshavn.

Kontorchef H. Egeblad, Dansk Arbejdsgiverforening, Vester Vold-
 gade 113, 1503 København V.

Samtidshistorie

Adjunkt H. E. Gade, Niels Brocks Handelsskole, Julius Thomsens
 Plads 6, 1925 København V.

Adjunkt Flemming Lind-Hansen, Horsens handelsskole, Stadions-
 vej 2, 8700 Horsens.

Adjunkt B.jørn Tinning, Århus købmandsskole, Hans Broges Gade 2,
 8000 Århus C.

Samtidshistorie forts.

Kontorchef H. Egeblad, Dansk Arbejdsgiverforening, Vester Voldgade 113, 1503 København V.

Nationaløkonomi

Adjunkt Klaus Bech, Tietgenskolen, Nonnebakken 9, 5000 Odense.
Direktør K. Kappel Jensen, Esbjerg handelsskole, Spangsbjerg Kirkevej 103, 6700 Esbjerg.

Inspektør Sigurd Larsen, Niels Brocks Handelsskole, Julius Thomsens Plads 6, 1925 København V.

Lektor Tommy Rasmussen, Sønderborg handelsskole, Sdr. Landevej 30, 6400 Sønderborg.

Personalechef Kaj Preskou, Den danske Landmandsbank, Holmens Kanal 12, 1092 København K.

Jura

Lektor Knud Kristensen, Esbjerg handelsskole, Spangsbjerg Kirkevej 103, 6700 Esbjerg.

Lektor C. V. Gede, Århus købmandsskole, Hans Broges Gade 2, 8000 Århus C.

Lektor Erik Ludvigsen, Ålborg handelsskole, Saxogade 10, 9000 Ålborg.

Lektor 1b Østergaard, Niels Brocks Handelsskole, Julius Thomsens Plads 6, 1925 København V.

Cand.jur. Jan Willumsen, Nordisk Nestlé A/S, Masnedøgade 20, 2100 København Ø.

Datalære/organisation

Handelslærer John Hinchely, Ålborg handelsskole, Saxogade 10, 9000 Ålborg,

Handelslærer Bent Houborg, Frederikshavn handelsskole, Fladstrandsgade 2, 9900 Frederikshavn.

Handelslærer Jens Olsen, Herning handelsskole, H. P. Hansensvej 4, 7400 Herning.

Forstander Arne Schumann, Århus købmandsskole, Vester Allé 8, 8000 Århus C.

Lektor Frank Andersen, Tietgenskolen, Nonnebakken 9, 5000 Odense.

Adjunkt J. Bagenkop Nielsen, Niels Brocks Handelsskole, Julius Thomsens Plads 6, 1925 København V.

Datalære/organisation forts.

Afdelingschef Svend Carstensen, Philips A/S, Prags Boulevard 80,
2300 København S.

Adjunkt Hans Friis, Ingersvej 21, 2920 Charlottenlund.

Lektor Knud Nielsen, Kærmindevej 12, 5000 Odense.

Engelsk

Adjunkt Arne Bruun Bak, Lindeparken 9, Hjallese.

Studielektor Ulf Böiken, Kløvervang 37, 2970 Hørsholm.

Lektor frk. Karen Løvig, Peter Graus Vej 5, 6400 Sønderborg.

Skolechef Poul Jægerholt, Rederiet A. P. Møller, Kongens Nytorv
8, 1050 København K.

Tysk

Studielektor Henrik Havrehed, Sønderholm, 9240 Nibe.

Studielektor Børge Refsgaard, Tietgenskolen, Nonnebakken 9,
5000 Odense.

Studielektor Aage Frank Sørensen, Trøderup skole, 9900 Frederikshavn.

Fuldmægtig Jørgen Høj Christensen, Århus Oliefabrik, Bruunsgade 27, 8100 Århus C.

Fransk

Adjunkt Lis Fenger, Århus købmandsskole, Hans Broges Gade 2,
8000 Århus C.

Handelslærer Tove Nielsen, Tietgenskolen, Nonnebakken 9, 5000 Odense.

Underdirektør Olaf Johansen, United Breweries International Limited, Strandvejen 50, 2900 Hellerup.

Spansk

Lektor J. Windfeld Hansen, Tietgenskolen, Niels Bohrs Allé 25,
5000 Odense.

Adjunkt Arne Koefoed, Ålborg handelsskole, Saxogade 10, 9000 Ålborg.

Driftsøkonomi

Adjunkt Ove Brix, Schumannsvej 7, 7400 Herning.

Adjunkt Arne Jeppesen, Randers handelsskole, Rådmands Boulevard 19, 8900 Randers.

Driftsøkonomi forts.

Inspektør Flemming Nielsen, Frederikshavn handelsskole, Fladstrandsgade 2, 9900 Frederikshavn.

Adjunkt Jan Simonsen, Hillerød Handelsskole, Sdr. Banevej 4, 3400 Hillerød.

Kontorchef Preben Schou, NESA, Strandvejen 102, 2900 Hellerup.

Matematik

Inspektør Kaj Erik Jensen, Stenvænget 37, 7400 Herning.

Lektor Erik Hansen, Århus købmandsskole, Hans Broges Gade 2, 8000 Århus C.

Studielektor Bjørn Nue, Jeppe Åkjærsvvej 25, 9200 Skalborg.

Adjunkt Nils Solgaard, tidl. Kolding købmandsskole, Tvedvej 7, 6000 Kolding.

Civiløkonom K. Eskebjerg, Carlsberg Bryggerierne, Vesterfælledvej 100, 1750 København V.

Regnskabslære

Inspektør Jørgen Waarst, Ålborg handelsskole, Saxogade 10, 9000 Ålborg.

Studielektor Jens Arne Mortensen, Søndertoften 203, 2630 Tåstrup.

Studielektor Asbjørn Jepsen, Parkgade 62, 6400 Sønderborg.

Afdelingschef Alfredo Pedini, Philips A/S, Prags Boulevard 80, 2300 København S.

Prøveproblematik

Forstander Erik Dam-Jensen, Købmandsskolen, Nyropsgade 34-36, 1602 København V.

Studielektor Ulf Böiken, Kløvervang 37, 2970 Hørsholm.

Studielektor Knud Helge Christensen, Jernovej 6, 8270 Højbjerg.

Stud.scient.pol. Nils Maarbjerg Olesen, Jettesvej 11, 1. sal, 8220 Brabrand.

Sekretær Ove Bjørn Petersen, Dansk Arbejdsgiverforening, Vester Voldgade 113, 1552 København V.

Konsulent Ole Mørck Thor, HK, H. C. Andersens Boulevard 45, 1553 København V.

Handelslærer N. H. Tetzschner, Forsøgsrådet for de erhvervsfaglige grunduddannelser, Højbro Plads 4, 1200 København K.

Prøveproblematik forts.

Studielektor Jens Arne Mortensen, Søndertoften 203, 2630 Tåstrup.

Kontorfuldmægtig Xenia Sparre, Direktoratet for erhvervsuddannelserne, Højbro Plads 4, 1200 København K.

Tilbudsfag

Revisor Bent Rasmussen, Klampenborgvej 9, 5700 Svendborg.

Adjunkt Hans Friis, Ingersvej 21, 2920 Charlottenlund.

Højskoleforstander Flemming Skov Jensen, LO-skolen, GI. Hellebækvej 70, 3000 Helsingør.

Sekretær Ove Bjørn Petersen, Dansk Arbejdsgiverforening, Vester Voldgade 113, 1552 København V.

Lektor Torben Sarøe, Snedronningevej 24 A, 2730 Herlev.

Lektor Aage Sørensen, Skovbakken 6, 3520 Farum.

Handelslærer K. Laugesen Kristensen, Vestervangen 4, 8000 Århus C.

Jens Ive, Strandgade 36, 1401 København K.

Studielektor Jens Arne Mortensen, Søndertoften 203, 2630 Tåstrup.

Forstander Erik Dam-Jensen, Købmandsskolen, Nyropsgade 34-36, 1602 København V.

Direktør Helge Sindal, Tietgenskolen, Nonnebakken 9, 5000 Odense.

Kontorfuldmægtig Xenia Sparre, Direktoratet for erhvervsuddannelserne, Højbro Plads 4, 1200 København K.

UDVALGET VEDRØRENDE HØJERE HANDELSEKSAMENS
PLACERING I DEN FREMTIDIGE ERHVERVSUDDANNEL-
SESSTRUKTUR
Arbejdsgrupperne - elevrepræsentanter

Bilag 4b

Elevrepræsentanter i arbejdsgrupperne

Dansk

Gitte Rasmussen, Sundeved Ungdomsskole, Bovrup, 6200 Åbenrå
(Sønderborg handelsskole).

Peter Bøgh, Ålborg handelsskole, Saxogade 10, 9000 Ålborg.

Tysk

Stud.scient.pol. Nils Maarbjerg Olesen, Jettesvej 11, 1. sal,
8220 Brabrand.

Engelsk

Kirsten Petersen, Solbakken 1 a, 6100 Haderslev (Kolding køb-
mandsskole).

Maltha Hansen, Mærsk Andersensvej 34, 8900 Randers.

Fransk

Susanne Lund, Binderupvej 16, 6091 Bjert (Kolding købmandsskole).
Peter Klein, Ludvig Holsteinsallé 34, 2750 Ballerup (Niels
Brocks Handelsskole).

Spansk

Otto Winterskov, Bygtoft 9, Guderup, 6430 Nordborg (Sønderborg
handelsskole).

Kurt L. Christensen, F.F.H., Julius Thomsens Plads 6, 1925 Kø-
benhavn V.

Matematik

Torben Antonsen, Odense Kaserne, 2. rekrutkompagni, Sdr. Boule-
vard, 5000 Odense.

Økonomisk geografi

Karl Jensen, Vårstvej 311, Tjellevej, 9260 Gistrup. (Ålborg
handelsskole).

Prøveproblematik

Stud.scient.pol. N. Maarbjerg Olesen, Jettesvej 11, 1. sal,
8220 Brabrand.

Regnskabslære

Otto Winterskov, Bygtoft 9, Guderup, 6430 Nordborg (Sønder-
borg handelsskole).

Peter Bøgh, Ålborg handelsskole, Saxogade 10, 9000 Ålborg.

Driftsøkonomi

Stud.scient.pol. N. Maarbjerg Olesen, Jettesvej 11, 1. sal,
8220 Brabrand.

Jørgen Bruhn, Sønderborg handelsskole, Sdr. Landevej 30, 6400
Sønderborg.

Nationaløkonomi

Per Rasmussen, Hybenvej 33, 5260 Hjallesø.

Kurt L. Christensen, F.F.H., Julius Thomsens Plads 6, 1925
København V.

Datalære/organisation

Kaj Vogensen, Kolding købmandsskole, Tvedvej 7, 6000 Kolding.
Niels Dabelstein, Boyesgade 11, 1822 København V.

Jura

Sven Vinding, Bianco Lunos Allé 8, 2. sal t.v., 1868 Køben-
havn K.

Samtidshistorie

Finn Porsborg, Lottesvej 16, 8220 Århus.

Maltha Hansen, Mærsk Andersensvej 34, 8900 Randers.

Tilbudsfag

Ole Thrane, Sjællandsgade 91, 2. sal, 8000 Århus C.

Jens Ivar F.F.H., Julius Thomsens Plads 6, 1925 København V.

Toldelev Niels Schou Jensen, Stenholt 50, 6092 Varmark.

Indbudte til konferencen om den nye højere handelseksamen den 5. og 6. november 1973.

Kontorchef P. E. Borgqvist
Dansk Arbejdsgiverforening
Vester Voldgade 113
1503 København V.

Amanuensis, cand. polit.
Kåre Dullum
Handelshøjskolen i København
Fabrikvej 7
2000 København F.

Personalechef Hans Flindt
Irma A/S
Korsdalsvej 101
2610 Rødovre.

Sekretær Bo Fremming
Undervisningsministeriet
Frederiksholms Kanal 26
1220 København K.

Grosserer Frands Fridberg
Blegdamsvej 32
2200 København N.

Statsaut. revisor Erik Gilsaa
Revisionsinstituttet
Axeltorv 5
4700 Næstved.

Lektor Niels Gullberg-Hansen
Undervisningsministeriet
Direktoratet for gymnasiesko-
lerne
Frederiksholms Kanal 26
1220 København K.

Studielektor Ole Habæk
Svendborg handelsskole
Dronningemaen 57
5700 Svendborg.

Personalechef H.J. Suhr Jessen
A. P. Møllers Rederi
Kgs. Nytorv 8
1050 København K.

Uddannelseskonsulent
Carl Jørgensen
Undervisningsministeriet
Direktoratet for erhvervsuddan-
nelserne, Højbro Plads 4
1200 København K.

Professor, dr.økon.
Niels Chr. Knudsen
Odense universitet
Niels Bohrs Allé
5000 Odense.

Forstander Knud Ejner Kristensen
Sparekassernes Uddannelsescenter
Klarskovgård
4220 Korsør.

Forstander Egon Kruse
Esbjerg tekniske skole
Spangsbjerg Møllevej
6700 Esbjerg.

Undervisningsdirektør
O. I. Mikkelsen
Undervisningsministeriet
Direktoratet for erhvervsuddannel-
serne, Højbro Plads 4,
1200 København K.

Underdirektør Hans H. Olsen
Philips A/S
Jenagade 22
2300 København S.

Sekretær Ove Bjørn Petersen
Dansk Arbejdsgiverforening
Vester Voldgade 113
1552 København V.

Underdirektør Knud Sørensen
Den danske Landmandsbank A/S
Holmens Kanal 12
1060 København K.

Underdirektør Erik Tøttrup
Dansk Arbejdsgiverforening
Vester Voldgade 113
1552 København V.

UDVALGET VEDRØRENDE
HØJERE HANDELSEKSAMENS
PLACERING I DEN FREMTIDIGE
ERHVERVSUDDANNELSESSTRUKTUR

Bilag 6

Oplæg til udvalgets konference
den 5. og 6. november 1973

Behovet for en revision af højere handelseksamen understreges af den udvikling, som uddannelsessystemet har gennemgået i løbet af dette århundrede.

Ved sin start for næsten hundrede år siden var højere handelseksamen en leder-uddannelse, idet det var den højeste merkantile uddannelse, der kunne opnåes her i landet. Siden er der opstået en vrimmel af videregående merkantile uddannelser, såvel på universiteterne som på handelshøjskolerne. Som leder-uddannelse er højere handelseksamen i dag helt skubbet til side af uddannelser som HA, HD, cand.merc, og cand.oecon..

Selv om det stadig er en væsentlig del af højere handelseksamens målsætning at give umiddelbar erhvervskompetence, så må det samtidig være en vigtig målsætning for uddannelsen at give adgang til de mange nye og mere videregående leder-uddannelser.

Traditionelt har handelsgymnasiets elever haft en betydelig aldersmæssig spredning. Mange søgte ofte denne uddannelse efter at være udlært i praksis, og det betød, at eleverne kunne være et godt stykke op i tyverne, før de søgte ind til handelsgymnasiet. I de senere år har dette mønster ændret sig, og i dag kommer det store flertal af handelsgymnasiets elever direkte fra det 1-årige kursus til handelseksamen. D.v.s., at de normalt har 11 års skolegang bag sig.

I de kommende år må man indstille sig på, at handelsgymnasiets elever vil blive endnu et år yngre. Det fremgår af udvalgets kommissorium (jævnfør betænkningen), at der skal være direkte adgang for elever, der har gennemgået den nye erhvervsfaglige grunduddannelses basis-år. Dette basis-år vil igen i fremtiden bygge på 9 års forudgående skolegang i folkeskolen, og det vil altså sige, at fremtidens handelsgymnasium for de fleste elevers vedkommende rykker ned til det ellefte og tolvte skoleår.

Eleverne vil fortsat møde med meget forskellige forudsætninger og målsætninger, og det synes derfor at være en oplagt ting, at en stor del af fagene i handelsgymnasiet bør niveaudeles. Samtidig bør det være muligt for eleverne at vælge de fagkombinationer, der bedst opfylder elevernes erhvervs- og studieinteresser. Udvalget har derfor foreslået, at den fremtidige uddannelse bør sammensættes således, at der omkring en kerne af fællesfag med et vist alment indhold grupperer sig en række tilvalgskombinationer, der muliggør et individualiseret uddannelsesforløb.

Det er tanken, at ikke blot basis-året på HK-området, men også basisåret inden for andre erhvervsfaglige grunduddannelser skal kunne give adgang til handelsgymnasiet, der vil fremtræde som et generelt tilbud om en erhvervsrettet teoretisk uddannelse, der således vil udgøre et tiltrækkende alternativ til en praktisk oplæring.

Det nye handelsgymnasium bør naturligvis også stå åben for elever, der har gennemgået såvel første som anden del af en erhvervsfaglig grunduddannelse. Spørgsmålet om tilrettelægningen af uddannelsesforløbet for sådanne elever må dog afvente en nær-

mere afklaring af omfanget af den teoretiske og praktiske uddannelse i efg's anden del.

Sideløbende med udvalget om højere handelseksamen har en række andre udvalg og arbejdsgrupper i de sidste år beskæftiget sig med planlægningen af andre dele af de fremtidige gymnasiale uddannelsesforløb. Det er vigtigt at fastslå, at de tanker, der ligger til grund for betænkningen fra udvalget vedrørende højere handelseksamen, i meget vid udstrækning er parallelle med de synspunkter, der er kommet til udtryk fra anden side. Det kan således nævnes, at højere handelseksamensudvalgets opdeling af fagene i fællesfag, tilvalgsfag og tilbuds-fag, således som det er opridset i betænkningen, nøje svarer til f.eks. de af Højbyudvalget foreslåede fællesfag, retningsfag og tilvalgsfag.

Særlig vedrørende tilvalgsfagene må man tænke sig, at der bør skabes et fagligt fællesskab og samarbejde med andre skoleformer, herunder tekniske skoler, landbrugsskoler, gymnasier m.v. Det er endvidere nærliggende at tænke sig, at nogle af disse tilvalgsmuligheder må tilrettelægges i andre moduler end det 40-ugers skoleår, som hidtil har været hævdevunden tradition i handelsgymnasiet. Disse tilvalgsfag, der skal tilgodese den enkelte elevs særlige interesser, kan f.eks. være organisation, edb, markedsføring, fysik, specielle matematiske emneområder, fællesmarkedsjura eller butiksledelse. Denne opremsning til-sigter på ingen måde at være udtømmende, men det bør understreges, at der dels vil kunne være tale om fagområder, som allerede i dag behandles inden for handelsskolens eller andre skoleformers rammer, f.eks. på handelsskolernes statskontrollerede specialkurser, og dels om emner, der foruden i handelsgymnasiet også bør kunne indgå i anden del af den erhvervsfaglige grunduddan-

nelse, idet der forudsættes en modulopbygning af sådanne fag.

Et af formålene med udvalgets konference er at tilstræbe en afklaring af forholdet mellem de forskellige basis-uddannelser på det erhvervsfaglige område og det fremtidige handelsgymnasium. Samtidig er det af meget stor betydning at identificere nogle af de væsentlige træk, der betinger handelsgymnasiets erhvervskompetence. Dette er ikke blot et spørgsmål om færdigheder i bestemte fag, men måske nok så meget om sprog og anvendt metode.

Dette har også betydning for forholdet mellem det nye handelsgymnasium og de videregående uddannelser. Det er endnu et formål med konferencen at søge fastslået, hvorledes det nye handelsgymnasium er placeret i forhold til universiteternes, handelshøjskolernes og andre højere læreanstalters merkantile uddannelser. Det forekommer sandsynligt, at der vil være behov for ved siden af disse muligheder for videre uddannelse at etablere andre overbygninger på det nye handelsgymnasium. Det er udvalgets håb, at konferencen kan bidrage til et signalement af disse overbygningers omfang og struktur.

Efter konferencens afslutning er det udvalgets hensigt at arbejde videre på grundlag af de forhåbentlig mange nyttige impulser, der vil blive resultatet af de 2 dages drøftelser. Udvalget vil stræbe mod at afslutte arbejdet såvel i selve udvalget som i de mange undergrupper vedrørende de enkelte fag så betids, at det nye handelsgymnasium skulle kunne blive en realitet fra 1975.

På udvalgets vegne

Helge Sindal

direktør

udvalgets sekretær

HANDELSSKOLEN 15. juni 1969

HVOR KOMMER ELEVERNE FRA?

Hhx'ernes sociale oprindelse belyst ved statistisk undersøgelse

Af undervisningsinspektør, cand.oecon. Helge Sindal.

I Socialforskningsinstituttets publikation nr. 31, "De 14-20-åriges uddannelsessituation 1965 I - Social og geografisk rekruttering", er de 14-20-årige unges fædre inddelt i fem socialgrupper. Fordelingen ser således ud:

Tabel 1: De enkelte sociale lags relative størrelse:

Social- gruppe	betegnelse	andel af fædrene til de 14-20-åri- ge unge i procent
I	store selvstændige og topfunktionærer	5
II	større selvstændige og højere funkt.	8
III	mindre selvstændige og mellemfunkt.	35
IV	små selvst., lavere funkt. og fagl. arb. ..	24
V	ikke-faglærte arbejdere	26
(VI)	uoplyst	2
I alt		100 %

De enkelte socialgrupper er nærmere defineret således:

- I: Godsejere, selvstændige i byerhverv med 21 underordnede eller derover, selvstændige med akademisk uddannelse, funktionærer i topstillinger, funktionærer med 51 underordnede eller derover, funktionærer med akademisk uddannelse.
- II: Gårdejere med større gårde, selvstændige i byerhverv med 6-20 underordnede, selvstændige med længerevarende teoretisk, men ikke akademisk uddannelse, funktionærer med 10-50 underordnede, funktionærer med længerevarende te-

oretisk, men ikke akademisk uddannelse.

- III: Gårdejere med mindre gårde, selvstændige i byerhverv med 0-5 underordnede, funktionærer med l-lo underordnede, funktionærer i øvrigt, der ikke har rutinearbejde uden at opfylde kriterierne for placering i I eller II.
- IV: Husmænd og gårdejere med små gårde, funktionærer med rutinepræget arbejde, faglærte arbejdere.
- V: Ufaglærte arbejdere og selvstændige uden underordnede, uden værksted eller butikslokale og uden faguddannelse (omvandrende handelsmænd, skopudsere m.v.).

Ved en undersøgelse i marts 1969 har man søgt at inddele elever på kursus til højere handelseksamen efter de samme kriterier. Inddelingen har givet følgende resultat:

Tabel 2: Hhx'ernes sociale oprindelse:

Socialgruppe	Andel af fædrene
I	7
II	20
III	39
IV	20
V	8
(VI) uoplyst	6
Ialt	100 %

Det fremgår af tallene i tabel 2, at der her er tale om en fuldstændig symmetrisk fordeling omkring mellemgruppen (III). Forholdet mellem de fem socialgrupper er i rækkefølge fra I til V ca. 1:2:4:2:1. Sammenligner man tallene med de i tabel 1 angivne 1965-tal for samtlige 14-20-årige unges fædre, viser de største forskelle sig i socialgrupperne II og V. Der er langt flere større selvstændige og højere funktionærers børn på kur-

sus til højere handelseksamen, og der er tilsvarende langt færre ufaglærte arbejderes børn.

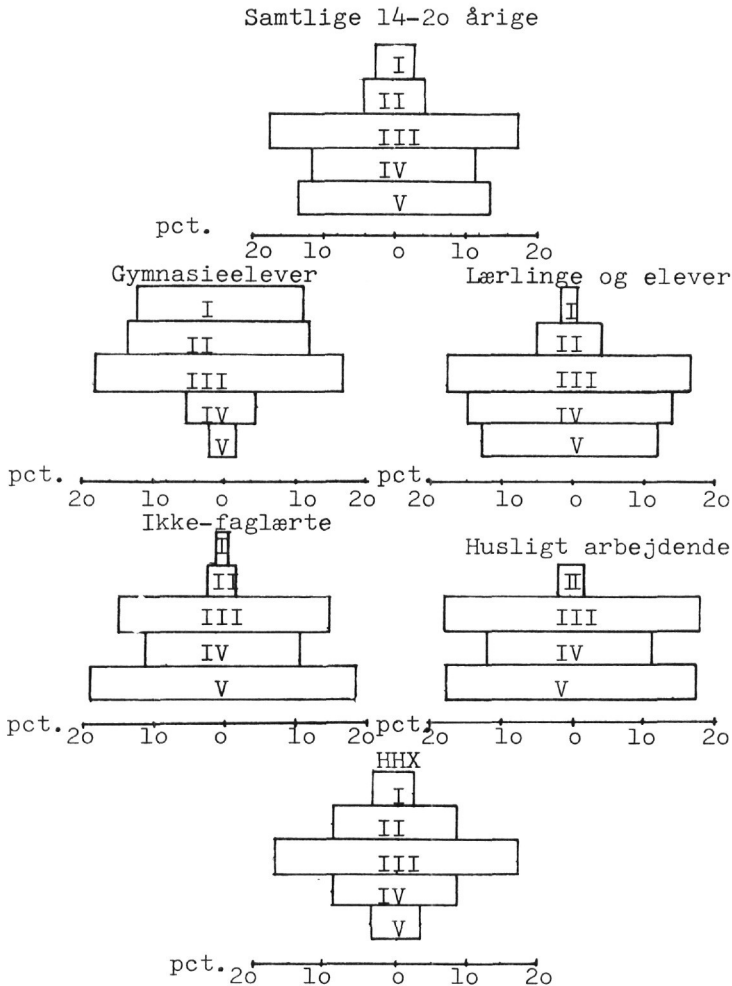
Tabel 3 viser den tilsvarende opdeling på socialgrupper for en række hovedkategorier af unge. De totale 1965-tal og 1969-tallene for hhx er medtaget i tabellen.

Tabel 3: Hovedkategorier af unge procentvis fordelt efter fadrens sociale status:

Faders sociale status	1 Skole-elever	2 Gymnasieelever	3 Lærlinge og elever	4 Faglærte og andre udlærte	5 Ikke-faglærte	6 Husligt arbejdende	7 Samtlige interviewede	8 HHX (1969)
Social-gruppe I	5	23	2	2	2	-	5	7
Social-gruppe II	11	26	8	6	4	3	8	20
Social-gruppe III	36	37	35	33	31	36	35	39
Social-gruppe IV	23	9	28	29	21	23	24	20
Social-gruppe V	23	4	25	29	39	35	26	8
Uoplyst socialgr.(VI)	2	1	2	1	3	3	2	6
I alt pct.	100	100	100	100	100	100	100	100
Antal	1210	1050	1052	163	501	298	3731	1324

Totaltallene, tallene for fire af hovedkategorierne samt tallene for hhx er endvidere illustreret i figur 1.

Figur 1. Hovedkategorier af unge procentvis fordelt efter fadrens sociale status:

Disse fordelinger udviser en række karakteristiske forskelle. Fordelingen for samtlige unge afspejles nogenlunde uændret i fordelingen for skoleelever, for lærlinge og elever og for faglærte og andre udlærte.

For ikke-faglærte og for husligt arbejdende får den laveste socialgruppe (V) overvægt på bekostning af de to højeste grupper (I og II).

For gymnasieelever er skævheden meget udpræget, idet fordelingen simpelthen står på hovedet. Sammenlignet med totalfordelingen er de to højeste grupper (I og II) repræsentation firedoblet, mens de to laveste grupper (IV og V) tilsvarende kun er repræsenteret med en fjerdedel af den vægt, hvormed de indgår i fordelingen for samtlige unge.

Fordelingen for elever på kursus til højere handelseksamen afviger fra samtlige andre. Gruppe III, mellemgruppen, er på normal vis den største, men herefter aftager grupperne symmetrisk i størrelse til begge sider. I henseende til social oprindelse optræder eleverne til højere handelseksamen på denne måde som en mellemproportional mellem på den ene side eleverne i det almindelige gymnasium og på den anden side lærlinge og elever.

Helge Sindal.

